Nya Åland 25 år 1981-2006

Nya Åland

Tisdag 21 november 2006 Nr 226 Pris 1,20 € Tel 23 444

Håll koll på julkorten

EKONOMI. Blir det att plocka fram kreditkorten när julklapparna ska betalas?

Om du annars har kontroll på din ekonomi ska det inte vara något problem, men annars kan det ”bli tungt när återbetalningens tid kommer”, som **Roland Karlsson** vid Andelsbanken uttrycker det. SIDAN 12

Löner trissades upp för ÅHS-cheferna

NYHETER. När ÅHS chefläkare **Margareta Bondestam** nyligen fick tjänsten som ordinarie steg hennes totallön till en högre nivå än förvaltningschef **Björn-Olof Ehrnströms.**

Därför beslöt ÅHS-styrelsen, där politiker från alla läger ingår, enhälligt vid sitt senaste möte att höja förvaltningschefens slutlön med 428 euro i månaden – en ökning med över 5 procent – från och med 1 december. Detta trots att ett treårigt avtal ingicks om hans lön så sent som i början av året.

ÅHS-styrelsens ordförande **Mikael Lagström** (fs) tycker att beslutet är logiskt.

– Högsta chefen ska ha högsta lönen.

Göte Winé representerar (s) i styrelsen. Han håller med den övriga styrelsen om resonemanget.

– Fast visst är det en olycklig lönespiral. Men det gäller för styrelsen att kunna arbeta tillsammans i fortsättningen också, säger han.

Också andra tjänstemannalöner har höjts under de senaste månaderna.

SIDAN 3

Björn-Olof Ehrnström, ÅHS förvaltningschef.

Margareta Bondestam, ÅHS chefläkare.

Försynt rytning från lantrådet

Roger Nordlund (c).

NYHETER. Det är inte de små grupperna på högerkanten sonm driver övertagandet av beskattningen även om de ofta nämns i just de sammanhangen. Det är centern med samarbetspartier som har kämpat med Helsingfors.

De upplysta lantrådet **Roger Nordlund** (c) om när Ålands framtid ville ta äran åt sig och de obundna i budgetdebatten i lagtinget i går. Det handlar en hel del om beskattningsfrågor i debatten, men som väntat också om kommunerna och hur deras framtid skall formas.

Debatten inleds i dag 9.30 och pågår hela dagen. Frågan är om man lyckas slutföra den i morgon som planerat. Debattglädjen bland ledamöterna är påtaglig.

SIDORNA 4-5

Mycket oklart om avloppen

NYHETER. Många fastighetsägare, som måste bygga om sitt avlopp för att uppfylla de nya skärpta kraven, är osäkra. Om byn, som de bor i, skall kopplas till det kommunala avloppsnätet inom några år – måste de ändå bygga om nu eller kan de vänta tills de kan ansluta sig?

Några klara svar finns inte ännu.

Miljöminister **Harriet Lindeman** uppmanar kommunerna att i brådskande ordning göra upp avloppsplaner så att invånarna vet vad som gäller. Klara regler för när dispenser kan beviljas skall också göras upp.

De sämsta avloppen måste åtgärdas före 1 januari 2008. Övriga fastighetsägare med enskilda avlopp får tid på sig till 2014 att satsa på anläggningar som uppfyller de nya skärpta kraven.

SIDORNA 10-11

Mer strul för flyget

NYHETER. För andra gången på tre dagar har ett Air Åland-plan tvingats landa strax efter start, på grund av tekniska problem. I lördags började en lucka hänga löst på ena vingen, och gårdagens morgonplan till Helsingfors hade fel på en packning. – Det påverkar inte själva flygsäkerheten, men gör att vi inte kan gå upp till önskad höjd, säger Air Ålands vd **Anders Alm**. SIDAN 2

Mer matcher för damer

SPORT. Seriesystemet för damernas FM-serie ska förnyas. Förslaget är att det redan inkommande säsong ska spelas en ligacup på försäsongen samt att antalet ligamatcher blir 22 stycken i stället för 18. SIDAN 14

Nyankortsvinnare

Mats Segerström Nr: 44487

Vinner en Bingolott.
Vinsten skickas på posten.

Ställer ut. Pävi Lönnblad, Ammi Krogius och Birgitta Carlberg fyller utställningsskärmarna med konstverk. Foto: ERKKI SANTAMALA

Glada konstskapare ställer ut

KULTUR. Konst är inspirerande, spännande och roligt. Det tycker i varje fall **Päivi Lönnblad, Ammi Krogius** och **Birgitta Carlberg** som i går hjälpte till med att skapa den Medisutställning som nu kan ses på Torget i stadsbiblioteket i Mariehamn.

Det är åtta konstkurser som nu visar ett tvärsnitt ur verksamheten. Enligt bildkonstläraren **Aino Kivisaari** har Mediseleverna höga ambitioner med sitt konstskapande och nu vill hon visa vad de åstadkommit. Här finns teckningar, akvarell- och oljemålningar och skulpturer, samt grafik från den Mediskurs som **Kirsi Strand** håller.

Nyan var med när utställningen hängdes på måndagen.

SIDAN 8

MARIEHAMN ↔ STOCKHOLM
Morgon och kväll. Varje vardag
Gå in på www.airaland.com för mer information

AirÅland
www.airaland.com
Bokning även på tel. 17110 eller hos din resebyrå

Alltid nära dig
21-26.11

Lövbiff av nöt inre stek
..... kg **11,25**

Minutbiffar malet av nöt inre stek'
..... kg **11,90**

Blå länk
580 g (EP 3,25/kg)
..... st **1,89**

Pommes frites
400 g (EP 3,22/kg)
Oolannin.....st **1,45**

Blåstämplad emmental
350 g (EP 10,83/kg)
VALIO.....st **3,79**

Wok classic
Findus, 500 g (EP 4,78/kg)
.....st **2,39**

Källarfranska
10 st/450 g (EP 5,53/kg)
.....påse **2,49**

Kamwienerbröd
60 g (EP 12,50/kg)
..... st **0,75**

Kiwi
Grekland 1 kg.....ask **1,49**

Potatis
10 kg (EP 0,59/kg)
Finland.....st **5,90**

PLUSSA
NOVEMBER MÅNADS PLUSSA ERBJUDANDEN

Specialvetemjöl
Sunnuntai, 2 kg
MED PLUSSAKORT
(EP 0,25kg)....2 påsar **1,00**
UTAN PLUSSAKORT
(EP 0,44/kg) .....st **0,89**

Jacky puddingar
120 g
MED PLUSSAKORT
(EP 2,42/kg) ..... st **0,29**
UTAN PLUSSAKORT
(EP 3,25/kg) .....st **0,39**

Omo tvättmedel
1,35 kg
MED PLUSSAKORT
(EP 3,10/kg) .....st **4,19**
UTAN PLUSSAKORT
(EP 3,40/kg) .....st **4,69**

PLUSSA
Samla dina Plussa-poäng hos oss!

K EXTRA
God betjäning. För dig.

- **Mariehamn:** Citylivs, Klintens Livs, Malins Livs,
- **Brändö:** Einar Holmberg
- **Geta:** Getaboden
- **Föglö:** Föglöbutiken
- **Jomala:** Sven Mattsson
- **Vårdö:** Vårdö Närbutik
- **Saltvik:** Kvarnbo Butiken

Får granne. Mangårdsbyggnaden på Ramsholmen kommer att stå kvar och snart byggs ett nytt bostadshus på tomten. I fredags godkände landskapet ett nytt avtal med markägarna. Foto: ERKKI SANTAMALA

Klart för bygge på Ramsholmen

Landskapet har tecknat ett nytt arrendeavtal med de nya ägarna till Ramsholmens naturreservat.

Det innebär att det är fritt fram att uppföra ett nytt bostadshus i området.

De nya ägarna av Ramsholmens naturreservat i Jomala, **Inger** och **Bill Flöjt**, kan nu påbörja bygget av ett nytt bostadshus och garage på området. Byggnaderna ska uppföras på den tomt där den gamla bebyggelsen finns och som är undantagen från naturskyddsområdet som inrättades 1924.

Även på den undantagna tomten råder byggnadsförbud, men i början av oktober beviljade Jomala kommun Inger och Bill Flöjt undantagstillstånd för att bygga på Ramsholmen. Undantaget kunde ges eftersom de gamla byggnaderna är i dåligt skick och det inte är ekonomiskt försvarbart att renovera dem.

Jomala kommun konstaterade också att undantag för att bygga ett nytt hus kunde ges eftersom den gamla mangårdsbyggnaden har sådant historiskt eller miljömässigt värde att den bör bevaras. Kommunstyrelsen förenade dock tillståndet med ett flertal villkor.

Stig får användas

I fredags trädde kommunens undantagstillstånd i kraft då landskapsregeringen skrev ett nytt arrendeavtal med paret Flöjt som nu kan inleda byggandet.

Enligt avtalet har landskapet och ägarna bland annat kommit överens om att:

- Bostadstomten som inte ingår i reservatet ska ha en avgränsning.
- Landskapsregeringen har rätt att för allmänheten upprätthålla den befintliga gångstigen över gårdstomten. Stigen skall inte göras bredare än en meter.
- Fredningen inte skall hindra att befintliga vägar till gårdstomten används som tillfart till gårdstomten. Den västra vägen som byggts som räddningsväg får dock användas av tomtägaren endast så länge vägen behövs som räddningsväg och ägaren till vägen godkänner detta. Allmänheten skall parkera norr om reservatet.
- Landskapet har rätt att ta beslut om nya naturreservatsbestämmelser samt förvalta och sköta området på det sätt som bestämmelserna i naturvårdslagen och landskapsstyrelsens fredningsbeslut förutsätter, vilket bland annat innebär att området slås, betas och röjs.
- Ägarna till marken har rätt att bryta ut gårdstomten till självständig lägenhet.
- Naturvårdsförvaltningen utför normalt städning och tillsyn i samband med fagning, slåtter och hamling med mera. Efter att Bill och Inger Flöjt varaktigt bosatt sig på Ramsholmen skall överenskommelse göras om ersättning för övrig tillsyn och för eventuellt övertagande av viss skötsel.

3.300 euro per år

Ramsholmen är ett av norra Europas äldsta naturreservat och följer den gamla principen om ersättning till markägaren i form av en arrendeavgift.

Till de nya markägarna av naturreservatet betalar landskapsregeringen från och med år 2007 en årlig avgift om 3.300 euro.

ANDERS SIMS
anders.sims@nyan.ax
tfn 528 455

Ännu ett plan tvingades vända med teknikproblem

Ännu en gång har ett Air Åland-plan tvingats landa strax efter start, på grund av tekniska problem.

Gårdagens morgonplan till Helsingfors hade fel på en packning.

Helsingforsplanet lyfte klockan 7.00 i går morse, men när man kommit upp i luften märkte man att tryckkabinen inte fungerade som den skulle. Planet landade igen och man kunde snabbt konstatera att det var fel på en packning.

– Det påverkar inte själva flygsäkerheten, men gör att vi inte kan gå upp till önskad höjd, säger Air Ålands vd **Anders Alm**.

Packningen åtgärdades, men flyget kom ungefär en halvtimme efter i tidtabellen. Tre avgångar påverkades av tidsförskjutningen.

Lös lucka

I lördags tvingades Air Ålands Helsingforsplan landa sedan en inspektionslucka börjat hänga löst på ena vingen. Bolaget har undersökt luckans båda lås och konstaterat att det inte var något fel på dem.

– Vi har stämt av med tillverkaren Saab och fått veta att liknande problem inträffat vid något tidigare tillfälle med den här flygplanstypen, men varför vet vi ännu inte. Vi hoppas få en utredningsrapport senare i veckan, men det är möjligt att vi aldrig får fullständig klarhet i vad som hände med luckan, säger Anders Alm.

Trasigt rör

Gårdagens tekniska missöde var det tredje på en vecka för Air Åland. På måndag i förra veckan försenades Air Ålands förmiddagsturer med flera timmar, sedan ett av bolagets plan fått fel på ett rör.

Enligt Anders Alm håller dock Air Åland sin tidtabell till 95 procent och genomför 99,5 procent av sina flygningar, vilket är goda siffror i internationella jämförelser.

TOMMY HARNESK
tommy.harnesk@nyan.ax

Dessa björnspår hittades på Halvarör i början av oktober. Sedan dess ska spår ha påträffats bland annat på Korsö, men i nuläget finns inga observationer som är så färska att det lönar sig att gå ut på björnjakt. Arkivfoto: ALEXANDER NORDMAN

Tiden ute för Brändöbjörnen

I går var sista dagen för att avhysa Brändöbjörnen levande. Nu får den skjutas av envar som har jakträtt på det område där den påträffas.

Brändö jaktvårdsförening avvaktar dock i väntan på färskare observationer.

Enligt landskapsregeringens beslut fick björnen en ”nådatid” till den 20 november. Bara om den inte kunnat infångas och flyttas innan dess, skulle det bli tillåtet att skjuta den.

– Vi har haft kontakt med jägare på Brändö och hållit beredskap för att gå ut och söka björnen om några spår observerats, exempelvis under älgjakten. För att det ska vara någon idé att gå ut efter den måste man ha lite pejl på var den är, men den har ju varit som bortblåst på senare tid, säger landskapets jaktförvaltare **Marcus Nordberg**.

Jägarna avvaktar

ÅHS ledande veterinär **Rauli Lehtinen** anhöll hos landskapet om att slutdatum för konkreta åtgärder skulle flyttas fram till våren, men den 20 november stod fast. Björnen eller björnarna – enligt somliga Brändöbor rör det sig om minst två stycken – får nu skjutas.

Brändö jaktvårdsförening har dock inga planer på att ge sig ut och aktivt söka efter björn. Senaste gången spår påträffades var förra tisdagen, i ett sandtag på Korsö, och enligt jaktvårdsföreningens ordförande **Mathias Eriksson** bör man ha färskare spår att gå efter.

– Om den observeras så vet vi vilken hundägare vi ska vända oss till för att spåra den. Men eventuellt beslut om att skjuta björnen fattas i jaktvårdsföreningens styrelse, säger han.

Hoppas ännu

Rauli Lehtinen blev förvånad när han fick höra om de färska björnspåren på Korsö i förra veckan.

– Jag trodde den redan hade gått i ide, det är väldigt ovanligt att de är ute så här sent. Men vid det här laget har den nog hunnit gå och lägga sig och lär inte synas till mera före våren, säger han.

Det ger honom hopp att den ännu ska kunna föras bort med livet i behåll.

– Kanske hinner jag organisera något innan våren, säger Rauli Lehtinen.

TOMMY HARNESK
tommy.harnesk@nyan.ax

Lönekarusell i höst för höga tjänstemän inom ÅHS

Chefläkarlönen trissade upp förvaltningscheflön

Högre lön. Chefläkare Margareta Bondestams lön höjde förvaltningschef Björn-Olof Ehrnströms lön enligt principen att högsta chefen ska ha högsta lönen. Också vårdchef Bengt Michelsson, längst till höger, har fått högre lön i år. Mikael Lagström, ordförande för ÅHS-styrelsen, har skött förhandlingarna om chefläkarlönen. Foto: ERKKI SANTAMALA

I höst har flera lönespiraler uppstått inom Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS. En följd är att förvaltningschef Björn-Olof Ehrnström har fått löneförhöjning mitt under pågående avtalsperioden eftersom den nya chefläkaren annars skulle ha fått högre lön än förvaltningschefen.

Nu hörs muller längre ner i ÅHS-leden mot styrelsens benägenhet att höja lönerna åt de högsta tjänstemännen. En omständighet som väcker kritik är det faktum att styrelsen och förvaltningschef **Björn-Olof Ehrnström**, ÅHS högsta tjänsteman, fått löneförhöjning trots att ett treårigt avtal om hans lön ingicks så sent som i början av det här året.

Vid ÅHS-styrelsens senaste möte godkändes det förslag till löneavtal som två ledamöter i styrelsen förhandlat fram med **Margareta Bondestam** som anställdes som ordinarie chefläkare efter en provanställning. Under provanställningen har hon haft en grundlön på drygt 6.000 euro i månaden plus erfarenhetstillägg och Ålandstillägg. Som ordinarie anställd får hon i stället en totallön på 7.582 euro per månad, beslöt styrelsen.

Enhälligt beslut

Vid samma möte – som extra ärende – behandlades förslaget om löneförhöjning för förvaltningschefen som enligt den rådande hierarkin ska ha högst lön. Ehrnströms lön höjdes från 7.269 till 7.697 euro per månad i totallön, en höjning med 428 euro eller 5,6 procent, från och med december i år. ”Detta beslut kompletterar avtalet med Björn-Olof Ehrnström”, heter det i styrelsens protokoll från mötet.

Styrelsens beslut var enhälligt i båda fallen. Inga motförslag lades.

Margareta Bondestam har i en tidigare inlaga till styrelsen framhållit att chefläkartjänsten, utifrån hennes kontakter med facket, befinner sig i ett ”avtalslöst tillstånd” och att lönegaffeln enligt henne borde ligga i intervallet 5.639-7.038 euro per månad, exklusive erfarenhets- och Ålandstillägg.

Hon påpekade att två chefstjänster slagits ihop – sjukhuschef och primärvårdschef – till en enda chefläkartjänst, att basenheterna därför ökat från 12 till 16 och att läkartjänsterna ökat från 41 till 57 (65 om tandläkarna inkluderas) och att lönen därför bör ligga 10-15 procent högre än den lön som den tidigare sjukhuschefen hade.

Hon anhöll därför om en grundlön på 6.700 euro plus tillägg som tidigare, alltså en höjning av grundlönen med cirka 600 euro per månad jämfört med provanställningslönen.

Andra chefslöner

Den andra av höstens lönespiraler har inget samband med förvaltningschefs- och chefläkarlönerna utan har andra utgångspunkter.

Efter att vårdchefen **Bengt Michelsson** i somras kompletterat sin utbildning fick han påökt från 3.180 euro i grundlön till 3.500 euro. Från och med juli höjdes hans lön med ytterligare 350 euro till 3.850 euro, vilket medförde att också ekonomichef **Marie Lövgrens** grundlön höjdes, från 3.589 euro till 3.850 euro.

I procent betyder det en löneförhöjning för vårdchefen med 10 respektive 21 procent, beroende på hur man räknar, och för ekonomichefen med drygt 7 procent.

Grundlönen för den nya personalchefstjänsten, som **Tiina Robertsson** innehar, sattes i samma veva till 3.436 euro per månad. Med ålderstillägg och Ålandstillägg blir slutlönen 3.900 euro per månad.

ANNIKA ORRE
annika.orre@nyan.ax
tfn 528 450

Styrelseordförande Mikael Lagström: Högsta lönen åt högsta chefen

– Det finns en klar logik i att ÅHS förvaltningschef ska ha högre lön än chefläkaren, säger styrelsens ordförande Mikael Lagström.

Det betyder inte, påpekar han, att förvaltningschefen har den högsta inkomsten inom ÅHS – det finns läkare som kommer upp i en högre slutlön än **Björn-Olof Ehrnströms** totallön.

Men att förvaltningschefens lön skulle höjas när det visade sig att chefläkarens lön annars hade blivit högre är inget konstigt, tycker han.

– På styrelsemötet resonerade vi av och an för att komma fram till ett beslut. Jag är kanske en otypisk politiker på det sättet att jag hellre söker resonemangslösningar än genom omröstningar.

● Hur ska du få anställda lägre ner i hierarkin att godta resonemanget?

– En svår pedagogisk fråga. Men om inte förvaltningschefens lön hade höjts så hade det kanske blivit svårt att bibehålla effektiviteten i ledningsgruppen, förmodar han.

Begärde mera

Redan innan **Margareta Bondestam** anställdes som ordinarie chefläkare blev hon lovad högre lön som ordinarie, berättar han.

– Hennes lön med tillägg var redan då högre än förvaltningschefens, och hon var själv missnöjd med att hennes lön inte blev högre än den blev. Den höjdes med bara 100 euro jämfört med den tidigare slutlönen.

Mikael Lagström, som företräder (fs) i styrelsen, säger att han själv inte skulle jobba som förvaltningschef eller chefläkare ”för den lönen” – kritiken kommer uppifrån och nerifrån och från alla möjliga håll, inte minst när det gäller lönerna.

– Av löneförhöjningarna på den här nivån återförs ändå det mesta så gott som genast till samhället via skatten. Olyckligtvis pratar vi alltid om bruttolön – om vi skulle prata nettolön i stället så skulle vi säkert slippa all debatt om lönerna. För att det ska bli en betydelsefull löneförhöjning borde lönerna stiga rejält, och då menar jag med fyrsiffriga belopp. Dessutom späder debatten om bruttolönerna på Jantelag och avundsjuka.

Men nu är det stopp på lönekarusellen, säger han.

– Ja, definitivt.

”Inte stolt”

Göte Winé företräder (s) i ÅHS-styrelsen. Han håller med om Lagströms resonemang.

– Men visst är det en olycklig lönespiral, och jag är väl inte särskilt stolt över det här beslutet. Men det gäller att kunna arbeta tillsammans i fortsättningen också. Därför gavs inget motförslag och därför höjdes förvaltningschefens lön trots det treåriga avtal som fanns.

Med på styrelsemötet den 3 november var Mikael Lagström, **Micael Sandberg** (vice ordförande) (c), **Gun-Mari Lindholm** (ob), **Anne-May Pehrsson** (c), **Maija-Liisa Mikkola,** Göte Winé (s) och ersättaren **Benita Johans** (lib).

Närvarande tjänstemän var Margareta Bondestam och Björn-Olof Ehrnström (utom när deras löner togs upp), vårdchef **Bengt Michelsson,** personalchef **Tiina Robertsson, Christina Norrlund** TCÅ, **Ulla Andersson** FOA-Å, **Siv Hohenthal** Tehy-Åland, minister **Harriet Lindeman** och landskapsläkare **Birger Sandell.** (ao)

BUDGETDEBATTEN

Skatterna inte Åfs

”I Helsingfors har centern drivit frågan”

Det är inte Ålands framtid och de obundna som har lagt fram alla förslag om att överta beskattningsbehörighet. Det mesta av arbetet har gjorts av centern med samarbetspartier.

Lantrådet **Roger Nordlund** (c) har en tid störts av rapporteringen kring frågor som rör beskattningen och överföring av beskattningsrätt. När Ålands framtids **Anders Eriksson** i budgetdebatten i lagtinget i går lät förstå att det i huvudsak är hans grupp och de obundna som ställer krav på att Åland skall få bestämma över såväl inkomster som utgifter så fick Nordlund nog.

– Besluten skall fattas med kvalificerad majoritet i lagtinget och i riksdagen. Det är verkligheten, sade Nordlund.

Han påminde om att finansministeriet sade ett klart nej till överföring av samfundsbeskattningen på **Roger Janssons** (fs) tid som lantråd. Efter det gjordes stora ansträngningar för att övertyga Helsingfors om att Åland kunde ta över den indirekta beskattningen.

Flera som arbetat hårt

– Någon kanske sätter kaffet i halsen nu, men där gjorde tidigare finansministern **Olof Erland** ett bra arbete med att övertyga om att reformen skulle vara bra för både Åland och Finland.

Också nuvarande finansministern **Lasse Wiklöf** (s) hör till dem som har arbetat hårt, enligt Nordlund, bland annat med att ändra synen i sitt eget parti.

Och en orsak till Nordlund tidigare ville ha med liberalerna i landskapsregeringen var för att få med dem i arbetet för att utveckla självstyrelsen. Det lyckades, ansåg han

– Ibland tror jag det skulle vara klokast med en samlingsregering. Då skulle alla dra åt samma håll.

Så även om Ålands framtid ligger väl till hos massmedierna så är det inte den gruppen som har drivit frågan i Helsingfors, konstaterade Nordlund.

Och hans uppfattning är numera att det inte går att skrämma Helsingfors med att Ålands framtid växer som självständighetsgrupp.

– Man vet att gruppen finns men att den inte får majoritet, så man tar den inte så allvarligt.

Anders Eriksson påminde om att det har låtit annorlunda tidigare, men Nordlund menade att det har skett en förändring.

Beskattningen intresserade flera talare i går. **Johan Ehn** (fs) hoppades att det nu finns tillräckligt med utredningar för att gå vidare i diskussionen. men han pekade på att det också går att göra saker nu, med kommunal- och fastighetsskatten.

Danne Sundman (ob) tyckte det var viktigt att ”förmå styvmodern att låta oss flytta litet mer hemifrån och ta ett större ansvar”. Och så efterlyste han en skattepolitisk strategi, vad man skall göra med de nya verktygen.

Samma hördes från liberalerna.

– Vad skall vi göra med beskattningsrätten? Vem skall vi beskatta och hur? Plattskatt? var det **Mats Perämaa** ville diskutera istället för att ta över behörighet för behörighetens skull.

– Vi deltar i diskussionen hur beskattningsverktyget skall användas.Om vi tror det blir bra så driver vi det vidare.

Göte Winé (s) betonade i ett skede av debatten att det han vill ha är trygghet för ålänningarna..Till vilket Anders Eriksson replikerade att också Ålands framtid ser till tryggheten.

– Men vi tycker det är tryggast att själva besluta om inkomster och utgifter.

Grupp dröjer

Eriksson efterlyste också den parlamentariska grupp, som skall diskutera vad partierna kan enas om att föra fram till Helsingfors i beskattningsfrågan.

– Det är två månader sedan landskapsregeringen bad om namn, påpekade han.

Roger Nordlund berättade efteråt att det är vissa svårigheter med att kombinera namnförslagen så att det blir tillräckligt många kvinnor och män.

Man diskuterar uppenbarligen också styrkeförhållandena i gruppen; skall man rösträtt enligt antalet mandat i lagtinget eller skall vara ”en man, en röst”.

Enligt preliminära planer skulle gruppen tillsättas den här veckan, men det beror möjligen också på hur länge budgetdebatten drar ut på tiden.

HARRIET TUOMINEN
harriet.tuominen@nyan.ax
tfn 528 464

Går i spetsen. Roger Nordlund (c) talade om för lagtinget i går att det är han som har stått i spetsen och kämpat för beskattningsfrågorna i lagtinget, i regering och i riksdag. Och han har alltid stått på sig. Frågan om övertagandet av beskattningsrätt hör till de mer diskuterade i den allmänpolitiska delen av budgetdebatten. Foto: JONAS EDSVIK

Lantrådet tog lätt på kritiken

De goda konjunkturprognoserna är en anledning till att landskapsbudgeten har vuxit, enligt lantrådet Roger Nordlund (c).

Oppositionen tycker dock inte att budgeten är rimlig, men lantrådet styrde över budgetdebatten på områden där lagtinget kan arbeta mot gemensamma mål.

Budgetdebatten inleddes i går med att lantrådet Roger Nordlund höll ett anförande om budgeten i generella ordalag. Den väl tilltagna budgeten försvarade han bland annat genom att peka på konjunkturläget.

– Konjunkturprognoserna från ÅSUB är de mest positiva som jag sett inför en budget, sa lantrådet som varit inblandad i 15 landskapsbudgetar.

– Det känns extra bra att lägga den här budgeten i ett åländskt samhälle som är sunt, det finns en framtidstro och tillväxten är god.

Oppositionen var inte lika lyrisk över budgeten. **Mats Perämaa** (lib) var kritisk till att utgifterna för driften av landskapets verksamhet har ökat. Roger Nordlund svarade att förvaltningen totalt har utökats med tre tjänster, men att ökningen skett i de viktiga områdena skola och vård.

– På centralförvaltningen har antalet tjänster minskat och vi ska fortsätta ha en stram syn i den offentliga sektorn.

Kritik oavsett

Även **Anders Eriksson** (Åf) var bekymrad över de stora utgifterna som han anser är ”fullständigt orimliga”.

– Inser inte lantrådet att vi har ett problem när samhället år efter år spenderar mer än det genererar? Jag tror att framtidens dom över den här budgeten blir hård.

Roger Nordlund höll inte med om att landskapsregeringen är slösaktig, utan menade att man nu förverkligar de investeringar som efterfrågats.

– Förverkligar man dem så får man kritik för det och förverkligar man dem inte så får man kritik för det.

Han frågade Ålands framtid vad partiet anser att man ska spara in på, men fick inget svar.

Fyra viktiga frågor

Lantrådet valde i sitt anförande att koncentrera sig på de frågor som han vill att lagtinget gemensamt ska arbeta för den närmaste tiden: den ekonomiska utvecklingen av självstyrelsen, sjöfarten, Pafkonflikten och Ålands inflytande i EU.

Han ser ljusglimtar på alla områden och bedömer möjligheterna att komma vidare med självstyrelseutvecklingen som goda. Nästa steg är att tillsätta en parlamentarisk kommitté.

– Vi ska jobba för att få de rätta skrivningarna i den finska regeringens regeringsförklaring.

Roger Nordlund tror också på en positiv lösning i Pafkonflikten som lagtinget stått enigt i.

– Regeringen har lagt tryck på Åland, men vi kommer att komma ut med rak rygg och det kommer visa sig att vi har rätt.

Finlands regerings utlovade högre stöd till sjöfarten är också en mycket positiv sak för Åland, menade lantrådet.

På ämnet sjöfart undrade liberalernas **Katrin Sjögren** vad landskapsregeringen gör för att nå en harmonisering av sjöfartsstöden på nordisk eller europeisk nivå. Hon upplyste om att det danska stödet slår ut den svenska färjtrafiken och att danskarna infört sina stöd efter att tyskarna infört omfattande stöd.

Lantrådet höll med om att det är ett problem.

– Vi diskuterar saken med den finska regeringen och i nordiska och europeiska sammanhang.

ANDERS SIMS
anders.sims@nyan.ax
tfn 528 455

BUDGETDEBATTEN

monopol

Maratondebatt i lagtinget om budgeten

Snart är en stor del av oss gamla

Behövs det på Åland en lag om de äldres rättigheter? Och behövs det ett lösdriftsstall för biffdjur på naturbruksskolan?

Det var rätt många olika frågor som kom upp när budgetdebatten inleddes i går.

Och det kan bli en lång debatt. Den första delen gäller allmänpolitiska frågor, och där klarade man under hela dagen i går av tretton anföranden. Replikskiftena efter varje anförande är många och långa. Kvar på listan tills i dag fanns elva talare.

Efter det går man in på de olika huvudtitlarna typ hälsovård, trafik och undervisning. Frågan är om debatten hinner bli klar till onsdag kväll.

Gamla och dyrbara

Flera talare kom in på att vi blir bara äldre. **Christian Beijar** (s) såg den framtida äldreomsorgen som en utmaning. Han tyckte att Åland behöver en egen lag för att trygga de äldres rättigheter.

– Målet är att stöda äldre så att de kan bo kvar i sitt hem och i sin hemkommun så länge de önskar och garantera likvärdig äldreomsorg oberoende av boendekommun i landskapet.

Beijars råd var att man i all service och samhällsplanering beaktar de äldre så att lösningarna fungerar för alla.

Peter Grönlund (fs) konstaterade att Åland står inför en gigantisk demografisk omvandling de närmaste åren. Det är inte bara många som går i pension, han upplyste också om ett pensionssystemet är underfinansierat, det täcker knappt 50 procent av de blivande pensionärernas löner medan pensionärerna räknar med att få ut 67-68 procent.

– Jag skulle därför gärna ha sett litet kreativitet i budgeten med tanke på kommande behov, sade Grönlund, som tyckte att budgetförslaget är alltför expansivt.

Skatter. **Det handlar det ofta om liksom självständighet när Anders Eriksson (Åf) står i talarstolen. Foto: JONAS EDSVIK**

(s)-motion

Den socialdemokratiska gruppen hade lämnat in en finansmotion,. ett förslag till skrivning om sysselsättningen med anledning av att så många unga är utan arbete.

Det här fick andra att reagera och undra om det inte finns kommunikation mellan (s)-gruppen i lagtinget och (s)-finansministern. **Viveka Eriksson** (lib) undrade varför man inte hade lyckats få in skrivningen i budgeten.

– Fakta var inte kända då. Men jag hoppas alla kan omfatta skrivningen för det här är en för allvarlig fråga för att göras partipolitik av, svarade Aaltonen.

Näringsminister **Jörgen Strand** (fs) lät förstå att läget redan håller på att bli bättre.

Lägg ner skolan

Ronald Boman (fg) var lätt drastisk som vanligt. Han konstaterade att naturbruksskolan senast hade fyra elever som utexaminerades, har 25 anställda och hälften av de elever som senast antogs har avbrutit. Och nu vill landskapet satsa på en ladugård för lösdrift.

– Lägg ner skolan så fort som möjligt, var Bomans uppmaning.

En annan sak han ville bli av med var ersättningssystemet i lagtinget, det att en ersättare kommer in om någon väljs in i landskapsregeringen.

– Nu sitter här sju ersättare. Vi vet hur de röstar.

Anne-Helena Sjöblom (s) replikerade att det inte är många i salen som inte håller med Boman om ersättarna.

Men vad gällde skolan fick han inte medhåll.

– Man kan inte bara lägga ner en skola så enkelt, sade hon och lovade återkomma till frågan när utbildningsavdelningen diskuteras. (ht)

Vad händer med kommunerna?

Problemen kända, men vad vill politikerna göra?

Kommunerna klarar inte av all den service de enligt lagen skall ställa upp med för sina invånare. För att inte tala om det lilla extra. Där är politikerna i lagtinget överens.

Men vad som skall göras råder det delade meningar om också i regeringsblocket.

Centern vill inte slå ihop. Där tänker man i liknande banor som liberalerna medan socialdemokraterna och de frisinnade är inriktade på en reform som ger ökad effektivitet. Socialdemokraterna kan tänka sig folkomröstning i frågan.

Inget som kan tolkas

Centerns gruppledare **Gun Carlson** meddelade bestämt att centern i detta skede inte vill och inte tänker gå med på något som kan tolkas så att centern är för en kommunsammanslagning.

– Barndagvård, grundskola och äldreomsorg bör tryggas och utföras på hela Åland. Den största garantin för denna närservice är bibehållen kommunindelning i glesbygden och speciellt i skärgården, sade Carlson.

Vice talman **Viveka Eriksson** (lib) talade om liberal ideologi och pekade i det sammanhanget på en obalans i samhällsekonomin, där kommunerna som står för välfärd för människorna har svårigheter att sköta sina uppgifter samtidigt som landskapet har goda inkomster, till en del tack vare just kommunerna.

Säker service

Det viktiga är att säkerställa basservicen, ansåg socialdemokraternas gruppledare **Christian Beijar** och det fungerar bäst på kommunal nivå.

– Samtidigt måste man inse att servicen kräver mångsidig kompetens och ekonomisk effektivitet för att välfärden skall vara tillgänglig, ha god kvalitet och vara lika för alla oberoende av var man bor. Den nuvarande kommunstrukturen kan inte till alla delar leva upp till detta krav, sade Beijar.

Utnötningsteknik

Gruppledaren **Mats Perämaa** gick in mer konkret på liberalernas syn, som i första hand går ut på att kommunerna kompenseras för att kapitalskatten går helt till staten. Att inget har skett såg han som ett tecken på att landskapet försöka trötta ut kommunerna och den vägen få dem att gå ihop.

– Om kommuner skall slås samman så skall det inte vara på grund av utnötningsteknik från det här huset, sade Perämaa.

Den frisinnade gruppledaren **Johan Ehn** var rätt tydlig på att kommunerna i dag inte förmår leva upp till det kommunerna förväntas göra. Och samarbetsformerna saknar enligt honom ofta den politisk-ekonomiska styrningen.

Mot utnötning. **Mats Perämaa (lib) har inget emot att kommuner går samman frivilligt, men det får inte ske för att de tvingas till det av langting och landskapsregering. Foto: JONAS EDSVIK**

– Det gäller att skapa enheter som i sin tur har möjlighet att skapa tjänster på ett bra sätt, ansåg han.

– Närdemokratin i små kommuner är redan kraftigt kringskuren. Om alla resurser behövs för att uppfylla lagen så kan man inte tala om närdemokrati. (ht)

Finansministern vill strama åt

Att landskapet ökar sina kostnader är inte långsiktigt hållbart, medgav finansminister Lasse Wiklöf (s) i gårdagens budgetdebatt.

I framtida budgetar gäller det att hålla i tyglarna så att inte ekonomin överhettas.

Finansministern Lasse Wiklöf ägnade en stor del av sitt anförande i gårdagens budgetdebatt åt att berömma sin och landskapsregeringens budget

– Få regeringar, om ens någon, har under så kort tid avsatt så mycket pengar för sämre tider, sa han bland annat.

Men finansministern menade också att framtida budgetar inte kan vara lika stora som det förslag som nu behandlas.

– Det krävs åtgärder för att få framtida budgetar i balans.

Han såg de höga driftskostnaderna som ett bekymmer på lång sikt.

– Kostnadsexpansionen måste tyglas. Det här är inte långsiktigt hållbart. Men det måste göras på ett klokt och ansvarsfullt sätt.

Skolan vill han dock inte spara in på.

– Det är med kunskap vi ska konkurrera i framtiden.

Oppositionen undrade varför landskapsregeringen inte sanerar redan nu, men Lasse Wiklöf tyckte inte att liberalerna skulle komma och prata om nedskärningar.

– Låt mig få återkomma till de motioner som liberalerna har lämnat in. Skulle de förverkligas så skulle det inte gå bra för landskapet.

Lasse Wiklöf försökte lugna kritikerna genom att säga att landskapsregeringen har ”grepp om händelseförloppet”.

– Men är det något jag är rädd för så är det att de stora investeringarna kan leda till ökade kostnader. Det är vår utmaning att hålla kostnaderna i schack

Flera liberaler uppskattade inte att kostnaderna för inköpta tjänster har ökat.

– Vi har sett att det inom kultursektorn anlitas konsulter som utför arbetsutgifter som fast personal tidigare gjort, sa **Raija-Liisa Eklöw**. (as)

Dop

Carolina Katarina Häggblom döptes i lördags, den 18 november i hemmet på Ängö. Hon är dotter till Marina Perminova och Vidar Häggblom i Vårdö Ängö.

Ellen Lydia Wingert döptes i lördags, den 18 november i S:t Görans kyrka i Mariehamn. Hon är dotter till Mari och Tony Wingert i Mariehamn.

Tilde Ida Cecilia Sandell döptes i lördags, den 18 november i Geta kyrka. Hon är dotter till Carolina Sandell och Tomas Sundberg i Västergeta.

Rasmus Julius Husell döptes i söndags i Finströms kyrka. Han är son till Pernilla Ojala och Sören Husell i Finström Godby.

Vi firar

0-15-åringar

Lucas Mattsson i Mariehamn fyller 11 år i dag, den 21 november. Han gratuleras av släkten i Hangö.

Gratulerar

80 år

Götel Almqvist
Namn: Götel Almqvist, f Svensson.
Född: den 24 november 1926 i Eckerö.
Bor: i Folkhälsans hus i Mariehamn.
Familj: änka efter **Sven Almqvist,** tre barn, sex barnbarn och ett barnbarnsbarn.
Födelsedagen: firas lördagen den 25 november från klockan 14 på Ankaret, de synskadades hus på Johannebovägen 7, där jubilaren bjuder på litet smått och gott till den som tittar in.

- I stället för presenter och blommor får man gärna ge en slant i sparbössan till verksamheten i Ankaret, säger Götel.

I unga år bodde Götel Almqvist i Mariehamn och arbetade bland annat i affär, samt på Plasto och en tid hos All-Tryck. I slutet på 60-talet flyttade Almqvists till Vårdö Bussö där de ägnade sig åt jordbruk med djur, samt hade sommargäster.

Körsång har varit ett stort intresse sedan unga år. Sedan länge hör Götel Almqvist till de aktiva medlemmarna i Ålands synskadade, hon har tillhört styrelsen och även länge fungerat som kontaktperson.

– Jag trivs så bra på Ankaret, där är man alltid välkommen, säger Götel om föreningshuset.

Döda

Rafael Jansson
Pensionerade postföraren **Aldur Rafael Jansson** från Geta Bolstaholm avled stilla den 18 november 2006. Han var född den 11 augusti 1919 i samma socken.

Som ung arbetade Rafael Jansson som dräng på Bolstaholms gård. Under kriget deltog han i befästningsarbeten på Enskär i Eckerö och på Herrön i Lemland.

I början på 50-talet blev han lantbrevbärare och postförare i Geta. I 34 år skötte han postutdelningen till dess han avgick med pension. Tillika med postforslandet sysslande han också med litet odlande, sockerbetor, syltlök och gurkor var hans specialgrödor.

Han fiskade också mycket och på äldre dagar satt han gärna inne och trädde på nät vintertid. Annars trivdes han på vedbacken, han sågade och högg sin ved tills han var 83 år och sjukdom bröt hans hälsa.

Rafael Jansson hade en egen liten verkstad hemma, där reparerade han cyklar åt folk i trakten. Han tog också hand om gamla cyklar i dåligt skick, renoverade, målade och sålde dem.

Till hans intressen hörde också att lösa korsord.

Närmast sörjande är hustrun **Marita** f Wirtanen, sonen **Dan Anders** med flickvän **Jeanette**, samt övriga nära och kära.

Birgit Törnvall
Birgit Gunhild Ingeborg Törnvall f Björklund, från Brändö Asterholma, avled den 11 november 2006. Hon var född den 1 februari 1916 i Lappo och var änka efter **Gösta Törnvall.**

Hemmet och familjen, samt jordbruket med kor, får och litet odlingar, samt fiske, fyllde hennes arbetsdagar under ett långt och verksamt liv.

Handarbete var Birgit Törnvalls personliga intresse. De senaste fyra åren har hon bott i omsorgshemmet Solkulla.

Närmast sörjande är barnen **Berit, Kerstin** och **Kenneth** med familjer.

TACK

Vi tänkte inte fira...
Istället fick vi bli er gäst
på en överraskningsfest
med mat och dryck av alla slag
sång och visor med
uppträdande på rad
överraskningen var total.
Till släkt och goda vänner –
Ni glädjer vårt sinne
och har givit oss ett alldeles
underbart minne.

Margareta och Måns

GUDSTJÄNSTER

Mariehamns Församling

Onsdag 22.11 kl 19
Förbön och sång i S:t Mårtens kyrka, pred. Sissi Uunila.

Pratstund med Tina Dahlblom

”Jag ska skriva en bok nån gång!”

I sitt esse. **I köket trivs Tina Dahlblom. Hon tycker om att laga mat och hon poängterar gärna vilken viktig kunskap det är, hur viktigt det är att ungdomarna i dag får lära sig laga mat.** **Arkivfoto: STEFAN ÖHBERG**

40 år

Fakta
Namn: Tina Johanna Dahlblom, f Åminne.
Född: den 23 november 1966 i Åbo.
Bor: i Finström Markusböle.
Yrke: hushållslärare.
Familj: Patrik Landell, barnen Linus, Cim, Cajsa och Lucas Dahlblom, samt Liam och Leon Landell och diverse husdjur.
Födelsedagen: är bortrest och firar med många små kalas, litet släkt och vänner litet nu och då, inget stort jättekalas, utan mest hela året...

Det finns så många saker hon skulle vilja göra, så många idéer och uppslag som trängs i hennes huvud.

– Men jag hinner nog!

Hon skrattar glatt och konstaterar att hon har börjat hejda sig, hoppat av det skenande tåget, börjat ge sig själv litet mera egen tid.

Men det hjälps ju inte, **Tina Dahlblom** är en kvinna med fart och fläkt, hon är entusiastisk, duktig och energisk. Och det behövs säkert om man som hon är sexbarnsmamma.

Dessutom har hon redan hunnit med rätt så mycket.

– Jo visst, det har varit roligt och jag har lärt mig mycket, säger hon. Men när både jag och de i min närhet som ställde upp började gå på knä, då blev det för mycket.

Hushållslärare

Född, uppvuxen och skolgången i Åbo, visste hon tidigt vad hon ville bli efter studentexamen.

– Det hade jag klart redan från sjuan, något annat yrke än hushållslärare kunde jag aldrig tänka mig. Vad skulle det ha varit?

Hon gillade lektionerna i hemkunskap i skolan, hon tyckte om att laga mat, så det var självklart bara Högvalla hushållslärarseminarium som gällde efter studentexamen. Utbildningstiden var fyra år.

– Första sommaren efter examen jobbade jag faktiskt på hotell, men sedan sökte jag två vikariat, ett i Jakobstad och ett på Åland, berättar Tina. Jag fick båda men valde Åland.

Vikariatet som yrkeslärare vid Ålands yrkesskolas kocklinje var ettårigt, men Tina stannade. Sju år blev det på yrkesskolan.

– Efter barn nummer tre valde jag att sluta.

Skönhetsexpert

Men det betydde inte att hon var hemmamamma hela tiden för det. Nästan tvärtom egentligen. Tina började sälja kosmetika för ett svenskt företag, arrangerade ”homeparties”, utbildade sig till diplomerad skönhetsexpert och avancerade till regionchef för Helsingfors, Åbo, Vasa och Åland.

– Dessutom utbildade jag folk vidare i regionen, minns hon. Men det blev till slut för mycket, helt sjukt som jag rände på.

När hon sedan väntade sitt fjärde barn lade hon av.

– Det var ett roligt jobb, men det gick inte längre.

En annan orsak till att hon hejdat sig litet är att fem av barnen är hörselskadade, de har en lindrig genetisk hörselskada, som naturligtvis gett en del extra pyssel. Ett av barnen har också genomgått hjärtoperationer.

Tina Dahlblom har arbetat ett år i Ålands husmodersskola som hushållslärare, hon trivdes där och blev förtjust i miljön. Därför har hon engagerat sig mycket i fastighetens framtid tillsammans med Patrik, som i ett skede höll på att blev dess ägare.

Sedan år 2000 har hon ordinarie tjänst som lärare i hemkunskap i Kyrkby högstadieskola.

– Men jag har tyvärr inte jobbat där så mycket, jag är hemvårdsledig nu och får väl se vad det blir när den yngste blir tre år.

Hemmatipsare

I Nya Åland har Tina ställt upp med praktiska hemmatips av alla de slag.

– Det är lätt att säga hur det ska vara när man står bredvid, man kan nog och vet en hel del, men inte tillämpar man allting själv ändå, konstaterar hon, skrattar glatt och tillägger:

– När man gjort alla misstag och fel själv så vet man hur det egentligen borde vara.

Under sina första år på Åland höll hon också kurser i Medis och i 4H. För 20 år sedan höll hon en matlagningskurs på Vrethalla och nästa år har hon lovat hålla en kurs där igen som ska handla om mellanmål och är riktad till dagmammor.

För Tina är hemkunskap oerhört viktig.

– Jag ser rött när man tar bort HK-timmar i skolorna, folk köper ju ihjäl sig på färdiga grejer i dag. Ungdomarna måste lära sig laga mat och sköta ett hem, det är viktigt för unga familjer i dag och det blir mycket billigare.

Kör lastbil?

Att fråga en sexbarnsmamma om hobbies och egna intressen är kanske fel, men jag gör det ändå.

– Jag rider varannan vecka och så håller jag på tar lastbilskörkort!

Lastbilskörkort?

– Jag tänker inte bli yrkeschaufför, skrattar hon. Men det kan vara bra att ha...

För en tid sedan plockade hon fram en några år gammal sticksöm och började sticka.

– Hela familjen reagerade, säger hon muntert.

Så berättar hon att familjens rumänska barnflicka är till mycket god hjälp.

– Leon som är yngst pratar numera någon form av rumänska.

Hon tycker om att sy och sticka och så hjälper hon Patrik en del med hans papper för Patriks Måleri. Hon ger ingen tid till föreningsliv, det slutade hon med efter att i fyra år lett Finlands svenska hushållslärare som ordförande.

– Nån gång ska jag skriva en bok, säger hon glatt. Och min granne hotar med att skriva en bok om mig med titeln ”Mitt liv som granne”!

Att fylla 40 tycker hon inte känns särskilt speciellt.

– Jag har inte märkt någon skillnad, jag har ju småbarn ännu så det är som vanligt!

MAJ-LEN LINDHOLM
maj-len.lindholm@nyan.ax
tfn 528 449

TACK

Tack till Övergårds
på Gullåsen för god vård
och omsorg av

Rafael Jansson

De anhöriga

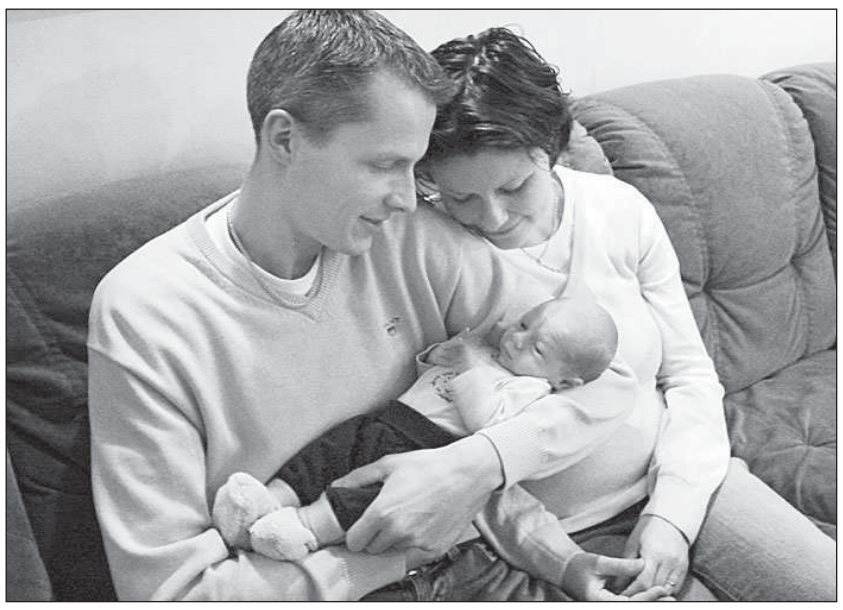
Julpaket med innehåll

■**Britt-Marie Lundberg** på Emmaus meddelar med anledning av ett mess i Messa Nyan följande:

– I julpaketen till Litauen via Emmaus kan det ingå följande: leksaker, kramdjur, vantar, mössor, halsdukar, pennor, ritblock och bilderböcker. Däremot inte mat.

Paketen delas ut till behövande barn i åldrarna 0-18 år.

■**Barnen i Laos** är mottagare av de pengar som Vårdö skola samlade in på FN-dagen den 24 oktober. 27 elever gick eller sprang tillsammans 224 km, och de samlade totalt in 1.092 euro, meddelar skolföreståndare **Kathi Salokoski**, och tackar alla sponsorer.

Ny på Åland

Det här är en liten kille, född den 7 november 2006 klockan 14.27. Han vägde då 3.135 gram och var 49,5 cm lång. Föräldrar är Ronnie Mattsson och Åsa Åberg, de bor på Sjuryggsvägen i Mariehamn.
Foto: PRIVAT

Föreningsaktuellt

Kom ihåg

De Utvecklingsstördas Väl på Åland: Kom ihåg att anmäla dig till julfesten före torsdag 23.11. Julfesten är fredag 1.12 på Ålands hotell- och resturangskolas restaurang Hjorten.

Föreningen Vårt Hjärtas hjärtebarnsföräldrar: Glöm inte bort att vi träffas tisdag 21.11 kl. 19.00 i Handicampens bibliotek. Vi planerar verksamheten för år 2007 samt lägret i mars. Välkomna!

Föreningen Vårt Hjärta: Alla som har anmält sig till ”Fimpa med mentalträning ” glöm inte bort att vi startar torsdag 23.11 kl. 19.00 i Handicampens bibliotek. Christoph Treier är på plats. Finns det frågor ring tel: 0457 524 37 98/Karin.

Föreningen Vårt Hjärta: Höstmöte fredag 24.11 kl. 18.30 i Soltuna på Getabergen. Stadgeenliga förhandlingar, föredrag om hjärtflimmer av dr. Hans Granlund, Dur-rackarna uppträder , hjärtrundelotteriets dragning och julbuffé. Anmälningar till Karin tel: 14 195 gsm 0457 524 37 98 om Du också vill komma med.

Hammarlands FBK: Auktion tisdag 28.11 kl 19.30 på Hammarbo. Gåvor mottages med tacksamhet.

Hemslöjdsgillet i Mariehamn: Höstmöte i Stadsbiblioteket onsdag 22.11 kl 18.30. Styrelsen.

Hälsofrämjandet på Åland: Matlagningskurs, ”Gör dina jullådor själv”, hos Ritva Björklund i Ödkarby tisdag 28.11 kl 18.30. Anmälningar tel 48 285 eller 0457 3789 82 25.

Hälsofrämjandet på Åland: Julmiddag måndag 11.12 kl 19.00 på Soltuna i Geta. Simmare, vandrare samt övriga medlemmar välkomna. Bjud din vän eller partner med. Bindande anmälningar före 29.11 till simledare eller ordförande. Buss från bussplan kl 18.00.

Mariehamns pensionärsförening. Vi skall ”lysa upp” novembermörkret genom att söndag 26.11 fara på kyrksöndag till Eckerö (på solsidan!) Moderatokören är med oss. Avfärd från Bussplan kl 9.30. Gudstjänst kl 10.30. Därefter besök i nya servicehemmet Solgården. Vi avslutar Eckeröbesöket med lunch i Storby. Kom med, men Du skall anmäla dig senast 24.11 till Williams Buss tel. 28 075. Välkomna nya och gamla medlemmar.

Mellersta Finströms marthaförening: Månadsmöte på Breidablick onsdag 22.11 kl. 19.00.

MFBK: Höstmöte tisdag 28.11 kl.19.00 i Doktorsvillan. Styrelsen sammanträder kl.18.30**.**

Socialmissionen: Höstmöte i Jomala församlingshem tisdag 21.11 kl 19.00. Talare Krister Lindberg. Servering. Alla välkomna.

Socialmissionen: Informations- och samtalsmöte i Villa Carita tisdag 21.11 kl 13. Talare Samariamissionens verksamhetsledare Krister Lindberg och lagtingsledamot Åke Mattsson. Servering.

Ålands frimärkssamlarförening: Höstmöte onsdag 22.11 kl 19.00 i Ålands bildningsförbunds lokal.

Ålands kockars förening och Agenda 21-kontoret: Mer mat - inspirationsföreläsning med kocken Rune Kalf-Hansén om ekologisk, säsongsanpassad och närproducerad mat. tisdag 28.11 kl 13-15.00 i restaurangskolans auditorium. Anmälningar före fredag 24.11 till Agenda 21-kontoret 17 230 eller hallbart.vardagsliv@agenda21.ax

Ålands marthadistrikts hemslöjdssektion: Möte på kansliet onsdag 22.11 kl. 10.00.

Östra Saltviks marthor: Vi binder adventskransar hos Anita tisdag 21.11 kl 18.00. Medtag material. Ledare Gerd Karlsson.

ÖSUF: Vi gör julgodis på Högtomt söndag 26.11 kl 14.00. Anmälan till Anna-Lena tel.43 532 senast torsdag 23.11.

Veckan

OBS! Det händer

TISDAG 21.11

Dagens namn
● Kom ihåg att gratulera **Hilma** på namnsdagen.

Bio
● **Bio Savoy kl 19.30.** ”United 93”. F-15. Filmen fick fyra stjärnor när den recenserades i Nya Åland.

Nöje
● **Arkipelag nattklubben kl 22.00**. Bar dj.
● **Parks bar kl 21.00.** Blandad musik från baren.

Tv
● **FST5 kl 20.20**. Fritidsmagasinet Strömsö. Strömsö är idag ett mycket upplysande program. Owe, Lee och Jim gör alla varsin lampa för att lysa upp i novembermörkret. Owe gör om en köpislampa, Lee gör en lampa av gamla husgeråd och Jim en utomhuslampa av borst och galvaniserad plåt. Dagens gäst är också av det upplysande slaget, Max Jansson. Tillsammans med Susanna diskuterar han digitaliseringens vedermödor i Strömsöbiblioteket. I köket bjuder Michael Björklund på pasta med räkor och musslor och Elisabeth hälsar på en storfamilj i Karislojo som producerar sin egen el. Programledare är Susanna Ström-Wilkinson.

Skådespelare. Jonas Kippersund och Janina Bergman i ”I morgon Anakronia”, som har premiär på Furuborg i Lumparland på onsdag. Foto: TOR KREUTZMAN

ONSDAG 22.11

Dagens namn
● Kom ihåg att gratulera **Cecilia** på namnsdagen.

Bio
● **Bio Savoy kl 18.30**. ”Rider named Death” av den ryske regissören Karen Shakhnzarov.
● **Bio Savoy kl 20.30.** ”United 93”. F-15. Filmen fick fyra stjärnor när den recenserades i Nya Åland.

Förbön och sång
● **S:t Mårtens kyrka kl 19.00.** Tazésånger leds av en grupp från gospelkören Good News och predikant är Sissi Uunila.

Information
● **Godby Wirrans restaurang kl 19.00.** Norra Ålands industrihus bb informerar om det nya projektet i Godby.

Kulturfrukost
● **Kvarteret I Tiden kl 8.30-9.30.** Direktör Åsa Juslin inleder om ”Mitt Norden, mitt i Norden”. Kom och träffa NIPÅs nya direktör.

Musik
● **Lemlands kyrka kl 19.00.** Orgelkonsert med Ádám Kiss.

Nöje
● **Arkipelag nattklubben kl 22.00**. Dj Tony.
● **Parks bar kl 21.00.** Trubadur Tobias Hoxell.
● **Dinos bar kl 22.00.** Made in Thailand.

Teater
● **Stadshuset kl 19.00.** ”Ett underbart bröllop”. Regi: Ove Andersson. Medverkande: Anders Laine, Maria Mäntylä, Kenneth Johans, Daniel Dahlén, Gun Jansson, Ann-Christine Karlsson, Petter Lobråten.
● **Lumparland Furuborg kl 19.00.** ”I morgon i Anakronia”. Regi: Marc Svahnström.

Jomala pensionärer

Välkomna med på julbord till Soltuna söndagen den 3 december.

Buss från Hemgården kl. 14.30.

Anmäl dig till tel 31305, 32491, 33704, 31689, 32564 el. 31278 **senast 29 november.**

Jomala FRK Styrelsen

TV Åland-program blev prisbelönt

■TV Åland Productions Ab, som driver TV Åland, tog hem tredje pris med ett program om vindkraft, vid Finlandssvenska lokal-tv-förbundets videoforum i Tammerfors i helgen.

Lokaltevestationer från olika delar av Svenskfinland, samt Åland, fanns representerade med ett 20-tal medlemmar. Det var det 17:e videoforumet i följd och varje år utdelas ett lokaltevepris och i år hade 28 bidrag lämnats in.

Nygrenska videopriset och den så kallade Kalle-statyetten tillföll Larsmo När-TV och programmet ”Skötfiske förr och nu”. I juryn satt **Karl Sahlgren, Kristina Ågren** och **Tom Moring**.

Andra pris gick till NY-TV med programmet om ”Islossning i Nykarleby älv”. Öppna kategorin vanns av **Marika Lytts** och programmet ”Studerande bartender”.

Första pris i ungdomsklassen gick till **Patricia Östman** och **Patricia Ingström** med programmet ”Kampanjen mot herrtidningar”, ett program som sänts i Närpes När-TV. (uw)

■Diplomingenjörsexamen inom tekniska fakulteten vid Åbo akademi har avlagts av **Ida Mann**, Mariehamn.

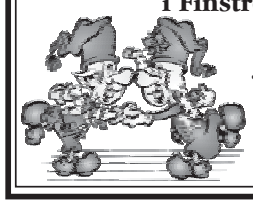
Haga kungsgård målas i sommar

■Arrendatorn på Haga kungsgård skall i sommar måla huvudbyggnaden i samma kulör som tidigare. Det har landskapsregeringen beslutat.

Före det skall landskapet byta sockellist och förnya tio fönster samt skrapa och borsta fasaden. Underlagsarbetena skall vara klara före den 15 juni. (ht)

JULFEST PÅ BREIDABLICK

i Finström, lördagen den 25.11 kl. 20.00.
Musik: Boje & Johan
Julklapp värd 5€ medtages.

Alla som gillar att dansa är välkomna!
Arr: **Dansens vänner**

Ålands hörselskadade

■Hej, alla medlemmar och andra! Vi hade höstmöte onsdagen den 15 oktober 2006 som var ganska välbesökt. På mötet valdes **Ralf Hellman** till ny ordförande. Han tar över efter **Kjell Sipinen**, som efter åtta år som ordförande, undanbad sig omval. Kjell fortsätter dock i styrelsen i stället

100 ord från din förening
redaktion@nyan.aland.fi

för **Marina Fagerholm** som avsade sig sin plats. Övriga styrelsemedlemmar är som tidigare **Marina Sundström, Ann-Christin Johansson, Pia Grüssner, Kenneth Wall** och **Hans Palme**. På mötet pratade också dietisten **Maisa Remmer** om ”kostens betydelse för hörseln”. **Linda Skåtar** från Helsingfors berättade om projektet ”Antidepp”.

Höstens sista ”Öppet hus” hålls måndagen den 20 november kl. 18.30-20.30 på HandiCampen. Då tittar vi på de två sista avsnitten av ”Aldrig tyst”. Ta tillfället i akt och kom och träffa andra i liknande situationer! Alla, oavsett om du är medlem eller inte, är välkomna!

Vår traditionella julshoppingresa äger rum lördagen den 9 december till Uppsala med Ålandsfärjan och egen buss. Anmälningar till HandiCampen tel. 527 360 senast den 30 november 2006. Samling i hamnen kl. 06.30.

Åbo Svenska Teater

Ny finlandssvensk dramatik
Regi Marc Svahnström

I morgon i Anakronia

• On 22.11 kl. 19 Furuborg, Lumparland
• To 23 och fr 24.11 kl. 19, Mariepark
• Lö 25.11 kl. 18, Mariepark

Biljetter vid ing. 18/14€ /Bokn. Mariehamns bibliotek

Boka teatersupé! Ring 13713

MENY

* Skaldjursbakelse med kallrökt lax och sikrom
* Marieparks Chateaubriand med cognacs grönpepparsås och rosmarinpotatis
eller pestobakad lax med champagnesås och duchesspotatis
* Klassisk Créme Brulee med björnbärscouli

2 rätter 29€ 3 rätter 37€

Mediskonst i tvärsnitt

Utställning

Nej, det är ingen avslutnings- eller årsutställning, men nog en utställning med hög ambition som Medis konstkurser nu visar i stadsbiblioteket. Ett tvärsnitt, en utställning så att säga mitt i arbetet.

Konstelever. Päivi Lönnblad, Birgitta Carlberg och Ammi Krogius med arbeten de ställer ut i biblioteket.

Det är **Aino Kivisaaaris** elever från kurserna i teckning, akvarell, oljemålning och skulptur samt **Kirsi Strands** elever i grafik som visar ett urval av vad de håller på med just nu. Exempel finns med från alla de åtta pågående konstkurserna.

– Idén är helt enkelt att visa vad vi håller på med, att eleverna verkligen går in i sina kurser med stora ambitioner och åstadkommer en hel del.

Enligt Aino Kivisaari kan man också se hur kursdeltagarna från grundundervisningen i teckning och akvarell går vidare och utvecklas, från teckning till att teckna efter levande modell, till exempel.

Nya former

I utställningen finns såväl ett traditionellt måleri som ett experimenterande och sökande efter nya former.

– Jag vill att olika personligheter skall får möjlighet att utrycka sig, säger hon.

På den mera experimentella sidan, där fantasin verkligen kommer till uttryck, finns kursen ”Lek med form och färg”. Här har man i höst bland annat utgått från en gammal torr enbuske som resulterat i såväl teckningar som målningar och skulpturer.

Också unga

Om någon eventuellt tror att det är bara medelålders och äldre personer som går på konstkurser så jävas den uppfattningen också i utställningen.

– Vi har flera unga med, varje år deltar till exempel elever från lyceet i våra konstkurser och kan räkna sig poäng till godo för det, säger Aino Kivisaari.

Inspirerande

Med vid hängningen var kursdeltagarna **Ammi Krogius, Päivi Lönnblad** och **Birgitta Carlberg**. Ammi Krogius berättar att hon nu går på kursen i grafik eftersom hon vill pröva på något nytt efter kursen i form och färg.

– Det är så roligt, svarar Britta Carlberg spontant på frågan om varför man går på konstkurser

– Och Aino är en så inspirerande lärare, fyller Päivi Lönnblad i.

Utställningen på Torget i biblioteket pågår till den 8 december. Man kan också skriva ned åsikter om det utställda eller komma med kursidéer. ”Tankens virvlar” kallas en låda där man kan lägga lappar med synpunkter och förslag.

Onsdagen den 29 november kl 18-20 är det också fritt fram att delta i en akvarellverkstad där Aino Kivisaari demonstrerar olika akvarelltekniker och svarar på frågor om utställningen och Medis konstkurser.

JAN KRONHOLM
jan.kronholm@nyan.ax
tfn 528 466

Foto: ERKKI SANTAMALA
erkki.santamala@nyan.ax
tfn 528 470

Lärare. Aino Kivisaari, med ett par av utställningens oljemålningar. Den till vänster är gjord av Henrik Lundén och den till höger av Alfa Lindblom.

Form och färg. Några exempel ur den skapande kursen Form och färg.

Öppet hus på museibyrån
23 nov kl. 16-20

- **Guidning** genom museibyråns utrymmen kl. 17, 18 och 19. Start i museets entré.
- **Byggnadsrådgivning** i entrén.
- **Presentation** av nya utställningen "Pärlor ur samlingarna" kl. 16.30, 17.30, 18.30 och 19.30. Start i Ålands konstmuseum.
- **Filmvisning**
  kl. 17 Flicka till sjöss av Mariella Lindén.
  kl. 18 Den tatuerade ålänningen.
  kl. 19 Akseli Gallen-Kallela.
- **Lek & Lär** håller öppet hela kvällen.

Vi bjuder på pepparkakor och nya Klosterglöggen från Kökar

Deltag i utlottningen av en fin julklapp!

Välkomna!

notiser

Kerstin Kåll i Dagens

Nyheter uppmärksammar i ett kåseri boken ”Återsken” som getts ut av PQR-kultur i Mariehamn. Hon berättar en historia om Georges Alexeieff, den ryske marinofficeren som blev underrättelseagent för fransmännen och som efter andra världskriget bodde i Stockholm. Alexeieff ville pröva på att sitta i svenskt fängelse efter en trafikförseelse och gillade inte att sonen Jura betalade hans böter. Det är **Jura Alexeieff Langhoff** som i boken berättar för **Agneta Ulfsäter Troell** och **Caroline Berglund** om fadern Georges och modern Maroussia Langhoffs liv.

Kerstin Kåll berättar också i kåseriet den episod som finns med i boken om hur Georges Alexeieff år 1919 smög sig ombord på isbrytaren Jermak i Kronstadt och hällde sand i lagren, detta för att förhindra att ryska krigsfartyg skulle kunna ta sig ut i Finska viken och beskjuta Tallinn och Helsingfors. Och om hur han på sparkstötting tog sig tillbaka till Finland.

– Undrar om James Bond hade klarat det, avslutar hon.

”Återsken” recenserades i Nyan den 2 november. ❑

Göte Sundberg höll föredrag

om Äppelö och skeppsbyggmästaren Johan August Henriksson i samband med att Ålandsforskaran höll höstmöte i lördags. Henriksson byggde ett femtontal fartyg.

– De första ritningarna gjorde han på baksidan av tapetrullar, berättade Sundberg.

Henriksson ansåg själv att Fredenborg blev det mest lyckade fartyg han byggde. I medeltal seglade hans fartyg i cirka 27 år, vilket var ovanligt länge. Sundberg berättade även om notkojan på Lökö, i vilken det finns en inristning från 1722. Femtio personer deltog i höstmötet, rapporterar föreningens ordförande Conny Andersson. ❑

Björn Kurtén-priset som

utdelas av Nordenskiöld-Samfundet i Finland har tilldelats **Pentti Kronqvist**, från Jakobstad, för att han genom sitt livsverk, det arktiska museet Nanoq, ”på ett förtjänstfullt sätt förmedlat kunskapen om de arktiska kulturerna”. Nordenskiöld-Samfundet förvaltar Björn Kurténs minnesfond sedan år 1990. Pentti Kronqvist har deltagit i flera arktiska färder och bland annat lett en finländsk-norsk expedition på skidor över den grönländska inlandsisen. Det arktiska museet Nanoq, i Fäboda utanför Jakobstad, som tillkom på hans initiativ, har byggts upp med frivilliga krafter och sedan det öppnades i början av nittiotalet årligen lockat stora mängder besökare.

Professor Björn Kurtén var en världsberömd forskare i paleontologi, bekant för den stora allmänheten tack vare sina populärt hållna arbeten om bland annat istida däggdjur och fossila urtidsvarelser. ”Den svarta tigern” och Mammutens rådare” är ett par av Kurten arbeten.

Priset är på 1.000 euro. ❑

Körer. De samlade körerna och stråktrion i avslutningsnumret ”Ave verum corpus”. Kurt Eriksson dirigerar.

Ambitiös Mozartsatsning

Sprittande elegans och djupt allvar

Musik

Konsert

Jubileumskonsert: W.A.Mozart 250 år. S:t Görans kyrka, Mariehamn söndagen den 19 november. S:t Görans kyrkokör, S:t Mårtenskören, Oratoriekören, Novemberkören. Solist: Catherine Frisk Grönberg. Stephan Kemetter, violin, Kristian Eriksson, violin, Kristoffer Arvidsson, cello. Dirigenter: Anders Laine, Judit Deáki, Kurt Eriksson.

”Melodin är musikens väsen” skrev Mozart en gång. Det fick man verkligen erfara när man bänkat sig i S:t Görans kyrka på söndagseftermiddagen.

Där framfördes vackra, lekfulla, kantabla och graciösa vokalverk av Mozart. Vi firar att det förflutit 250 år sedan det musikaliska underbarnet Wolfgang Amadeus föddes i Salzburg. Därför har man uppmärksammat honom alldeles extra i år med otaliga konserter världen över. Och nu hade turen kommit till Mariehamns församling.

Ambitiöst

Det är en ambitiös satsning av församlingens tre kantorer och körer. Kantorerna ackompanjerar också på orgel, piano eller cembalo. Det ligger gediget arbete bakom denna jubileumskonsert. Man märker att körer och musiker övat flitigt, det mesta sitter som det ska. Alla är dessutom enhetligt klädda i kördräkter och kostymer, vilket förhöjer det visuella intrycket.

Programmet kommer under kvällen att fortsätta som en kaffekonsert på Margaretagården med inslag av klarinett, dragspel och dans. Där kommer även godis i form av Mozartkugeln att ingå i trakteringen.

Fullsatt kyrka

S:t Görans kyrka är fullsatt när kyrkoherde **Jan-Erik Karlström** hälsar välkommen och kommer med några korta reflexioner kring Mozarts väsen och musik. Publiken får sedan lyssna till sju programnummer. De är som vackert tända i ljus i en sjuarmad ljusstake i novembermörkret.

S:t Mårtenskören inleder under **Anders Laines** ledning med två hymner i svensk översättning, och körmedlemmarna vinnlägger sig om textningen i sitt framförande. ”Sjung till vår Gud!” blir en glad upptakt på konserten.

Men Mozarts musik är inte idel fröjd och sprittande eleganteri. I det han skrivit finns allvaret, djupet mycket påtagligt. Novemberkören lyckas väl i sitt framförande av den vördnadsfulla och mollstämda ”Adoramus”, där det polyfona flätverket lyfts fram med tydlighet av de olika stämmorna. Skönt.

Bra samspel

Kvällens längsta nummer står Oratoriekören för – ”Te Deum”. Stråkensemblen ackompanjerar stabilt och samspelet mellan kör och stråkar fungerar klanderfritt. Det är ingen lättsjungen musik. Kören lyckas väl med pianissimonyansen i ett kort, recitativiskt avsnitt. I det avslutande partiet, när musiken fugerat till sig lite mer, känns kören tidvis en aning ansträngd.

Koristerna kämpar med alla tonerna i den svåra satsen. Men helhetsintrycket är ändå gott. Och **Kurt Eriksson** dirigerar säkert och rutinerat.

Proffsigt

Ett ”Agnus Dei” bjuds publiken på av skönsjungande **Catherine Frisk Grönberg**, ackompanjerad på piano av **Judit Deáki**. Det är eteriska toner som Mozart satt på pränt. Solisten fraserar och nyanserar proffsigt, och hennes bärande röst i såväl lägre som högre partier fyller kyrkorummet och åhörarna likt en mjuk, innehållsrik predikan.

Kyrkokonserten avslutas med att alla körerna ställer upp sig framme i koret. Det bildas en stor imponerande kör som tillsammans med stråkarna framför ”Ave verum corpus”, den välkända motett som Mozart komponerade 1791. Det är ett på Mozartmanér typiskt kantabelt verk av det stillsammare slaget. Underbara toner. Synd att motetten är så kort, man önskar att den hade fortsatt en stund till. Efter ungefär tre kvarts musik skyndar de medverkande och publiken vidare till Margaretagården där ett mer profant program tar vid.

Solist. Catherine Frisk Grönberg framförde ”Agnus Dei”.

Cembalo. Judith Deàki ackompanjerar på cembalo.

MATS BACKMAN
redaktion@nyan.ax

Foto: ERKKI SANTAMALA
erkki.santamala@nyan.ax
tfn 528 470

Professor FD
Åsa Ringbom

Föreläser i anslutning till forskningen kring Ålands kyrkor som finansieras via Högskolan på Åland under rubriken

”Ett nytt skede inleds i ålandsforskningen.”

i Ålands Museum, Filmsalen, tisdagen den 28 november 2006, kl.18.30

Därefter bjuder Föreningen Ålands Vänner r.f. alla åhörare på kaffe och kaka

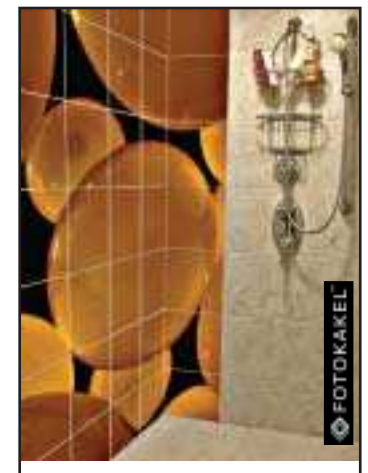
Fri entré -
Alla hjärtligt välkomna!

Stiftelsen Ålands Vänners DELEGATION håller HÖSTMÖTE

i Ålands Museum filmsalen den 28.11.2006 kl.18.00.

Stadgeenliga förhandlingar

Arr: Föreningen Ålands Vänner r.f. och Ålands Museum.

Äntligen kan du skapa ditt eget
FOTOKAKEL!
Foto Graf Åland
www.fotograf.ax
fotokakel@fotograf.ax
Tel. 0400 725394

RYMLIGT BOSTADSHUS
PÅ KNIPGRÄND I MARIEHAMN

Bostadshus byggt i lösvirke 1977-81 i 1 ½ plan med bostadsyta ca 194 kvm och total våningsyta 269 kvm. Husets bottenplan är renoverat 2005-06 och inrymmer stort kök med köksö, ny köksinredning i ek och nya vitvaror, vardagsrum, tre sovrum, varav ett orenoverat samt hall, klädkammare och badrum. Övre planet inrymmer stort allrum med balkong mot väster, sovrum, bastuavdelning, oinrett WC och flera förråd. Varmgarage och verkstad/snickarbod. Fjärrvärme. Stor terrass mot söder.
Planerad tomt 756 kvm. Tillträde genast efter köpslut.
Utgångspris: 198.000 €.

FASTIGHETS CENTER FASTIGHETER

Torggatan 5, 22100 Mariehamn. Tel 17 760, fax 22 260
www.fastighetscenter.aland.cc

Öppet månadsmöte tisdag 21.11. kl. 19.00 i lagtingshuset

Den nordiska modellen

För att den nordiska välfärdsmodellen ska bestå och utvecklas i takt med tidens krav måste socialdemokraterna på Åland bli ännu fler. Med kompetens och politisk kraft garanterar vi välfärden. Vi lägger upp strategin för kommande val.

Andrew Cooper-Hagmark presenterar sin valanalys.

Nya, gamla, inflyttade, unga, kvinnor, **män** och alla andra som har hjärtat till vänster – välkomna!

Ålands socialdemokrater

Miljöminister skyndar på kommunerna

Dags göra upp avlop

Det är viktigt att kommunerna i brådskande ordning gör upp planer för hur avloppsnäten byggs ut i framtiden. Då vet invånarna om de kan ansluta sig eller om de skall satsa på en egen bättre avloppslösning.

Det säger landskapets miljöminister **Harriet Lindeman** (fs).

Hon förstår att många, som inte är anslutna till kommunala reningsverk utan har enskilda avlopp, känner sig osäkra och har många frågor beträffande de reningskrav som landskapsregeringen ställer på enskilda hushåll.

Kraven har sedan 2005 gällt samtliga nybyggda hus i landskapet. Men nu skall reningskraven även gälla för äldre fastigheter, som har enskilt avlopp, enligt följande:

- minst 80 procents rening av fosfor
- minst 40 procents rening av kväve
- minst 90 procents rening av organiska ämnen.

Mest bråttom

Kraven införs stegvis för äldre fastigheter. Mest bråttom är det för de husägare som har ”mycket bristfälliga avloppslösningar”. De skall åtgärdas senast den 1 januari 2008.

Hit räknas anläggningar som består av endast slamavskiljare (septiktankar) dit man leder allt avloppsvatten från ett hushåll – det vill säga både från toaletter och från badrum och kök – och från vilken det går ett dräneringsrör till närmaste dike.

Äldre byggnader som i dag har en annan lösning än ovannämnda får mer tid på sig. Tiden för dem går ut den 1 januari 2014.

Fastighetsägare, som berörs, skall lämna in en åtgärdsplan till kommunen. Ur den skall bland annat framgå vilken typ av anläggning man har, hur den skall skötas och var den är placerad på tomten.

Landskapsregeringen har gjort upp en lista över sju anläggningar som är godkända. En av dem är så kallad slamavskiljning och markbädd med särskild fosforrening, en annan är ett slutet system för toalettvatten och markbädd eller filtrering för bad-, disk- och tvättvatten.

Vaknar sent

Beslutet om att skärpa kraven fattades för flera år sedan men enligt Lindeman är det vanligt att man vaknar sent.

– Jag blir bekymrad om frågan lämnas vind för våg i kommunerna. De borde nu göra upp långsiktiga planer för hur avloppsnäten byggs ut i framtiden. Utgående från dessa planer kan sedan varje enskild fastighetsägare avgöra om han eller hon har möjlighet att ansluta sig ett ett kommunalt nät eller om man måste satsa på att bygga om sin enskilda lösning, säger miljöminister Harriet Lindeman.

– Men jag är vid gott mod, tillägger hon. De flesta vill göra rätt för sig och är måna om att följa lagen. Om man kan påvisa att man kan ansluta sig till det kommunala nätet inom snar framtid kan man beviljas dispens från tidsplanen, säger Lindeman.

Till kommunen

Landskapsstyrelsen fungerar som tillsynsmyndighet i den här frågan. Fastighetsägare, som har frågor, skall vända sig till kommunen för att få hjälp.

Landskapet har gjort upp anvisningar för planeringen av enskilda avloppsanläggningar som skall tillställas alla kommuner. Anvisningarna finns också på nätet.

HELENA FORSGÅRD

Bråttom. **Miljöminister Harriet Lindeman vill att kommunerna omgående gör upp en plan för hur avloppsnäten skall byggas ut i framtiden.**

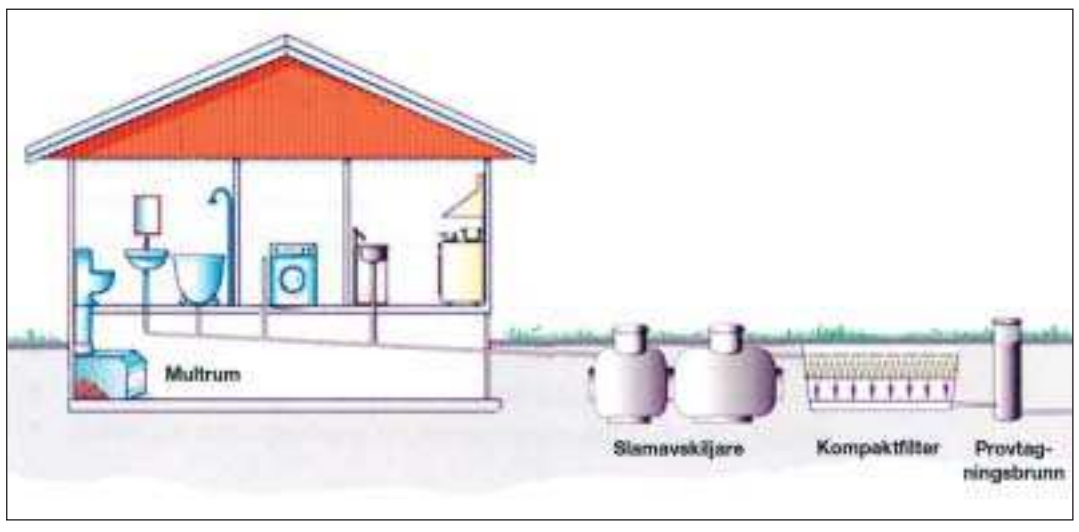

Grävs mycket. **Det har grävts ket i Mariehamn. Det betyder i förlä**

Inga klara besked om avloppen

Fastighetsägare, som måste bygga om sitt avlopp för att uppfylla de nya skärpta kraven och som bor i en by, som om några år kopplas till det kommunala avloppsnätet, är i en knepig sits. Måste de bygga om nu eller kan de vänta?

Några klara svar finns inte ännu.

Godkänd anläggning. **Det här är ett exempel på en enskild avloppslösning som godkänns förutsatt att den fungerar som den skall. Det är en kretsloppsanpassad avloppsanläggning med separering av urin och fekalier i en torrtoalett och markbädd eller infiltrering för bad-, disk- och tvättvatten. Bild ur landskapsregeringens anvisningar för enskilda avloppsanläggningar.**

Nya Åland har undersökt läget i två av Ålands största kommuner – Finström och Jomala.

I Finström uppger kommuningenjör **Dan Engblom** att man har en alldeles färsk plan för hur avloppsnätet skall byggas ut i kommunen i framtiden. Den är så färsk att den ännu inte godkänts av fullmäktige och därför kan han inte lämna ut närmare uppgifter om den.

Planen sträcker sig 30 år framåt i tiden och enligt den berörs 90 procent av alla hushåll i kommunen vid planperiodens slut. Men planen är en sak och verkligheten kan bli en annan. Att bygga ut avloppsnätet kostar mycket och politikerna kan under resans gång fatta andra beslut eller skjuta projekt på framtiden.

Ämnäs nästa

I dag är cirka 500 hushåll i Finströms centralort Godby anslutna till det kommunala reningsverket som från och med den 15 december kopplas till stamledningen till Lotsbroverket i Mariehamn. Efter inkopplingen rivs reningsverket i byn.

Nästa by i tur att få kommunalt avlopp i Finström är de centrala delarna av Ämnäs där utbyggnaden beräknas bli klar inom nästa år. De som bor i det aktuella området och som har avlopp, som borde åtgärdas före 2008, har därmed en möjlighet att ansluta sig om de inte vill satsa på en godkänd egen lösning.

– De avloppstillstånd som vi beviljar är giltiga i tio år och de som har giltiga tillstånd behöver inte ansluta sig till den kommunala ledningen om de inte vill, säger Dan Engblom.

Eftersom innehållet i avloppsplanen än så länge är hemligt kan Engblom inte säga vilka byar som berörs efter Ämnäs. Men klart är i varje fall att kommunen inte tänker bevilja dispens för dem som har ett ”krisavlopp” som behöver åtgärdas före 2008 och som kanske bor i en by som enligt planen får en avloppsledning om 15 år. I sådana fall måste avloppet åtgärdas nu.

– Antalet fastighetsägare, som tar kontakt med oss i den här frågan, har ökat mycket på senare tid. Folk är angelägna om att ha sina avlopp i skick, säger Engblom.

I Jomala

I Jomala är i dag närmare 500 av cirka 1400 hushåll anslutna till det kommunala avloppsnätet. Övriga hushåll har någon form av egen avloppslösning.

Kommunens tekniska chef **Michael Lindbäck** konstaterar att kommunstyrelsen antagit en plan enligt vilken följande byar berörs av utbyggnaden av avloppsnätet: Önningeby 2008, Gottby 2009, Möckelö Mörholmen 2010, Gölby 2011 och Överby 2012.

Enligt de principer, som man arbetar efter, kan nätet byggas ut i glesbygden till områden där det finns minst fem byggnader som ligger högst 70 meter från varandra. Men samma sak gäller här – planen förverkligas förutsatt att politikerna beviljar pengar.

Att ge ett exakt besked till de fastighetsägare som ringer och undrar vad de skall göra verkar inte lätt i dagsläget.

– Jag brukar säga att det aldrig är fel att satsa på en egen enskild lösning som uppfyller kraven. Det blir ingen ordning i den här frågan om folk skall vänta på att kommunen eventuellt bygger ut avloppsnätet någon gång i framtiden. Vi vill också ha det preciserat av landskapsregeringen hur lång dispenstid vi kan bevilja för dem som borde bygga om sitt system nu men som har möjlighet att ansluta sig till avloppsnätet i framtiden.

Regler ställs upp

Miljöingenjör **Bror Johansson** vid landskapsregeringens miljöbyrån är medveten om problemet. Han säger att dispens kan beviljas i vissa fall men att reglerna för beviljandet skall preciseras.

I dag kan han inte svara på hur en fastighetsägare i till exempel Överby, som beräknas få kommunalt avlopp 2012, skall agera om avloppet är i så dåligt skick att det borde åtgärdas före1 januari 2008.

– Vi jobbar med frågan och det kan ta några veckor, säger han.

HELENA FORSGÅRD

Enskilda

■Det stämmer inte att det skulle vara dyrare att bygga ut ett enskilt avlopp än att ansluta sig till det kommunala nätet. Det säger trafikminister **Runar Karlsson** (c).

Frågan om de enskilda avloppen kom upp på lantrådskaffet förra veckan och Karlsson gjor-

opsplaner!

mycket för avloppsledningar på senare tid eftersom flera kommuner anslutit sig till Lotsbrover-
ångningen att fler byar kan kopplas till det kommunala avloppsnätet. Foto: STEFAN ÖHBERG

avlopp blir inte dyrare

de då en jämförelse av kostnaderna.

– Om man har en egen trekammarbrunn och bygger ut systemet så att kraven uppfylls så kostar det kanske 2.000 euro. Om man bygget ett nytt hus och avloppssystem enligt de nya kraven så kostar det 5.000–6.000 euro. Tömningen kostar ungefär 100 euro per år.

– Om man ansluter sig till det kommunala avloppsnätet så får man betala ungefär 300 euro per år till kommunen. Det blir dyrare på sikt.

I det första fallet har man på tio år förtjänat in satsningen på ett enskilt system.

Men miljöminister **Harriet Lindeman** (fs) trodde att många pensionärer kanske inte har det långsiktiga ekonomiska tänkandet. Om man räknar med att kunna bo kvar bara några år, så kan satsningen kännas dyr, trodde hon. (ht)

Rondellhund också i Eckerö

■ Fenomenet Rondellhundar, som dykt upp i Sverige som ett slags populistisik protest mot ”dyra” offentliga konstverk, och även sökt sig till Åland, fick i helgen en utlöpare i Eckerö där någon ställen ”hund” hopspikad av några brädlappar i rondellen i Storby. ”Konstverket” var borta på måndagen. För en vecka sedan skall en rondellhund också ha funnits i en rondell vid Godbyvägen i trakten av Sparhallen.

Nyan berättade om rondellhundarna som snabbt spritt sig över Sverige i ett reportage av **Karin Erlandsson** i onsdagens tidning. Där tyckte trafikminister **Runar Karlsson** att hundarna var en rolig idé som inte skulle störa mer än reklam eller annan konst.

Vägingenjör **Stig Janson** sade dock i samma reportage:

– Syftet med hundarna måste komma fram och hittills har jag inte förstått syftet. Om ingen tanke finns med hundarna och tillstånd beviljas, kanske någon annan vill ha tillstånd för att placera ut katter nästa gång. (jk)

Eckeröhund. Ovanpå ”blomkrukan” i rondellen i Storby kunde trafikanterna på söndagen se en rondellhund.
Foto: LIS-BETH SMÅROOS

Den trevliga butiken i Kroklund!

MATKROKEN

Saltvik, Kroklund
Tel. 48 177
Fax 48 041

Livsmedel Bankservice Postombud Bensin Blommor
Videofilmuthyrning Tips & Lotto

Veckans erbjudanden 21-25 november

Hackad gris ytterfilé	8,95/kg
Sidfläsk rökt i bitar Atria	6,95/kg
Strimlat marinerat nötkött	8,85/kg
Blå länkkorv 500-580g	1,89/st
Edam ost ÅCA	6,89/Kg
Grillknack 300g pepsi	0,99/pkt
Apelsiner Spanien	1,49/Kg
Päron Conference Holland	1,39/kg

POSTEN
MATKROKEN ÄR POSTOMBUD OCH HAR SAMMA ÖPPETTIDER SOM BUTIKEN! TEL. 48 282

TB
TANKA FÖRMÅNLIGT DU OCKSÅ HOS OSS MED KORT OCH SEDEL DYGNET RUNT

LOTTO

ÄSSÄ

Online

VEIKKAUS

Helgspecial torsdag-lördag 23-25 november

Löfbergslila Kaffe 500g	2,29/Pkt
Gris inre filé	10,95/kg
Grisschnitzel panerad	9,90/kg
Pepparbiff av nöt ytterfilé	15,95/kg
Pepsi & Pepsi Max 2x1,5 lit. (+pant 0,80)	2,99/fbk
Utskuren biff	13,95/Kg
Satsumer Spanien	1,49/kg
Gurka Finland	2,49/kg

Gäller hela november

Skinkkorv lätt 300g	1,60/Pkt
Bacon Amerikanskt 170g	1,65/Pkt
Kyckling nuggets panerade 200g KARINIEMI	1,55/pkt
Köttpiroger 4st, 400g	1,09/Pkt
Ugnslänk 400g Atria	0,99/St
Fanta Free 1,5l (+pant 0,40)	1,80/Fl
Karhu 12x0,33l (+pant 1,20)	9,95/Fpk
Lapin Kulta 12x0,33l (+pant 1,20)	9,95/Fpk

Ni kan lämna returburkar i vår returglas/burk maskin

ÖPPET:
Må-fre
9.00-18.00
Lördag
9.00-15.00

HYR DIN VIDEOFILM PÅ MATKROKEN

Du kan också beställa varor för avhämtning via vår e-post:
order@matkroken.aland.fi

Välkommen in!

Årets julklapp är dyr som vanligt

Men hur ska du betala?

Platt-tv eller ljudbok?
Ännu är det oklart vad som blir årets julklapp i år. Men klappen är högst troligen elektronisk och dyr, och förr eller senare ska den betalas.

För nittonde året i rad har Handelns utredningsinstitut i Sverige presenterat årets julklapp. Institutet har kommit fram till att ljudboken ligger bäst till.

Ljudboken uppfyllde de kriterier som ställs: Produkten ska representera den tid vi lever i, den ska vara en nyhet eller ha väckt intresset på nytt under året, och den ska vara dyr eller säljas i många exemplar.

Men egentligen svarade de flesta – 20 procent – i institutets konsumentenkät att de önskade sig en platt-tv, medan bara 1,7 procent önskade sig en ljudbok. Det som gjorde att ljudboken ändå vann var frågan vad man kunde tänka sig att köpa åt någon annan i julklapp. Då nämnde bara cirka en procent platt-tv:n på grund av priset.

Banklån?

Hur har man då råd ifall man bestämmer sig för att ge bort en platt-tv? Tar man banklån för att täcka julens omkostnader?

– Nej, svarar **Roland Karlsson,** direktör vid Andelsbanken.

I stället använder många sig av den limit, övertrasseringsmån, som kreditkortet medger.

– Det är ju väldigt bekvämt och kräver inga långa diskussioner med banken.

Andelsbankens OP-Visa, till exempel, har en limit på 1.000-10.000 euro. Kunden kan ansöka om att få limiten på önskad nivå, och får sedan snabbt svar när inkomstuppgifter har getts.

När man har utnyttjat sin limit kan man välja att betala beloppet under en viss tid exempelvis med ett belopp per månad i en takt man vill ha och klarar av. Så kan det bli till exempel i samband med julen när utgifterna är större än vanligt.

– Om man har kontroll på sin ekonomi är det här säkert något man kan unna sig. Men om man inte har så bra koll så kan det bli tungt när återbetalningens tid kommer, konstaterar Roland Karlsson.

Ska betalas. Årets julklapp ska betalas, oberoende vad det blir. Många passar på att använda den limit som kreditkortet medger till julfirandet. Men alla har inte kreditkort, och då gäller det att anpassa firandet ännu mera efter plånboken. Foto: ERKKI SANTAMALA

Billigare än lån?

Är det billigare eller dyrare att utnyttja kreditkortslimiten i stället för att låna pengar i banken?

Den frågan är svår att besvara utan ingående utredningar.

– Räntan är visserligen lägre på banklån, men i det ingår lånekostnader som ska betalas.

En annan utväg, berättar han, som en del använder sig av är att anhålla om amorteringsuppskov på lånen.

– Det är inte alldeles ovanligt med sådana ansökningar i början av året, kanske som en följd av julfirandet. Det brukar inte vara problem med att skjuta upp amorteringarna, säger Roland Karlsson.

Men alla får inte kreditkort, än mindre någon limit. För att få limit måste man ha fyllt 20 år, ha en regelbunden inkomst (ordinarie jobb förutsätts inte), man ska ha skött sina penningaffärer och inte ha några registrerade betalningsstörningar.

Också studerande

För studerande finns följande möjlighet:

– Den högskole- eller universitetsstuderande som har skrapat ihop 90 studiepoäng kan ansöka om en limit på 1.000 euro.

En 16-åring kan också få parallellkort till sina föräldrars Visakort, något som vissa ungdomar har.

ANNIKA ORRE
annika.orre@nyan.ax
tfn 528 450

BÖRSKOMMENTAR

Julstädning och såpa

Så här års, innan julstädningen ute i stugorna har börjat, brukar den stora julstädningen i aktieportföljen ske. Det gäller förstås att ta fram eventuella förluster mot de vinster som har realiserats under året.

Utöver detta så finns det i Sverige en förmögenhetsskattemässig planering, som kort beskrivet går ut på att man genom att äga gamla O-listenoterade aktier kan få ner sin förmögenhetsskatt. Dessa aktier är nämligen förmögenhetsskattebefriade. Nu undrar du kanske varför detta är relevant för oss?

För oss som är föremål för den finska skattelagstiftningen spelar det ingen roll om de aktier som vi äger gamla O-listeaktier eller inte. Men om man känner till hur planeringen går till så kan man utnyttja fenomenet för den egna aktieportföljens utveckling.

Strategin går helt enkelt ut på att man följer (eller ännu bättre föregår) svenskarna i deras beteende och köper de attraktivaste av de förmögenhetsskattebefriade aktierna inför årsskiftet. Historiskt sett så brukar flera O-listeaktier utvecklas extra bra under slutet av året och åtminstone en del av utvecklingen kan tillskrivas den stora efterfrågan på låg förmögenhetsskatt.

Strax innan årsskiftet, när våra förmögenhetsskatteplanerande grannar i väst är fulltankade med de förmögenhetsbefriade aktier som de valt ut, säljer man av dessa. Svenskarna är däremot tvungna att behålla aktierna över årsskiftet, för att först i början av det nya året kunna sälja dem och återgå till sin ”vanliga” portfölj.

Detta sista steg i strategin brukar kunna förklara oväntade och stundtals starka säljtryck som kan uppkomma bland dessa aktier direkt efter årsskiftet.

Ett problem är att dessa aktier, vi har ju en ny nordisk listindelning numera, så det gäller att känna till den gamla indelningen. Dessutom så finns några undantag från regeln, där det största är Hennes & Mauritz (H&M). När storägarna bakom bolaget (familjen Persson) flyttade aktien från A till O-listan en gång i tiden, just för att minska förmögenhetsskatten, så bestämde skattemyndigheterna trots flytten att H&M alltjämt skulle vara en förmögenhetsskattepliktad aktie.

Dock inte för familjen Persson, som nog annars hade flytt landet. Skulle man i misstag råka köpa H&M så tror jag inte att det är hela världen, aktien är köpvärd av flera andra anledningar.

Några exempel på intressanta gamla O-listeaktier är teleoperatören TELE 2 och mediabolaget MTG. TELE 2 visade i sin rapport stigande marginaler, framförallt till följd av en stigande lönsamhet i Ryssland. Aktien har brutit en neråtgående trend och ser åter intressant ut.

MTG kom nyligen med en rapport som översteg förväntningarna och bolaget är en klar vinnare på en svagare dollar; MTG köper in sina tv-program som till exempel ”Big Brother” i dollar medan intäkterna främst är i Sek och Euro. MTG växer i Öst- och Centraleuropa och genom sitt ägande i det ryska CTC, vars försäljning är under hög tillväxt, har man säkrat sin närvaro på den starka ryska annonsmarknaden.

Har man svårt att bestämma sig för någon av dessa aktier, så kan man ta båda två och lite till, vilket är vad man får i investmentbolaget Kinnevik. Bolaget är en av svenskarnas favoriter bland de förmögenhetsskattebefriade aktierna.

Turerna har varit många i affären Scania och MAN och det hela har börjat alltmer att likna en fars. Kanske är det mest troliga utfallet att Investor (som är storägare i Scania) säljer rättigheterna att göra en såpopera av det hela till MTG?

Mathias Söderback
Avans partners

AKTIEMARKNADEN INDELAD GEOGRAFISKT

Procentuell utveckling (i euro) under olika tidsperioder. Källa MSCI Barra (www.msci.com)

	INDEX	1 vecka	1 mån	3 mån	6 mån	i år	1 år	3 år
Finland	MSCI Finland	1,2	1,9	2,1	3,4	14,2	20,9	42,3
Sverige	MSCI Sweden	0,2	4,7	15,3	18,4	21,3	29,9	98,5
Europa	MSCI Europe	0,0	2,7	8,0	12,7	17,4	22,1	72,5
Nordamerika	MSCI North America	1,6	0,7	8,4	10,0	4,2	4,7	30,8
Japan	MSCI Japan	-0,3	-4,9	-3,7	-9,8	-8,0	0,4	46,5
Asien	MSCI Asia Pacific	0,4	-1,4	2,3	-3,4	0,5	8,4	59,4
Östeuropa	MSCI Eastern Europe	-0,8	1,5	1,2	3,8	22,2	28,6	170,4
Latinamerika	MSCI EM Latin America	0,4	2,5	9,9	10,6	20,0	22,9	185,3
Världen	MSCI World Free	0,8	0,8	6,9	8,3	7,0	9,7	45,5

NYA ÅLANDS FONDSKOLA LEKTION 13

■I den förra lektionen visade vi bland annat att man kan separera en hedgefonds positiva från dess negativa standardavvikelse. Andelen positiva månader är ett bra mått vid jämförelser och deras andel ska gärna vara minst 70 procent, sade vi.

För att ytterligare vidga sin känsla för vad hedgefonden går för är det intressant att söka svar på frågor som hur stor den största nedgången (maximum drawdown) för fonden har varit. Dessutom är det intressant att se hur lång tid det därefter tog för fonden att återhämta sig.

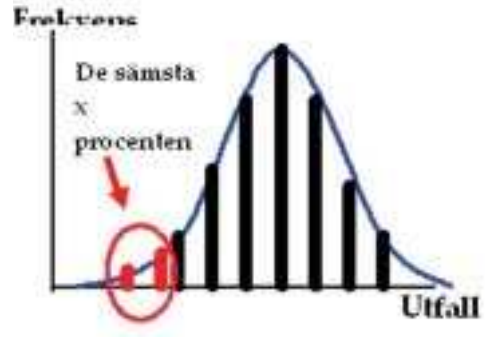
Om du har hittat en hedgefond med en stor neråtstandardavvikelse och en stor ”maximum drawdown”, så är det nog en hedgefond av kategorin farlig du tittar på. Med farlig avses att fonden tar sådana risker att den antingen går väldigt bra eller väldigt dåligt och inte är att betrakta som en hedgefond i ordets egentliga betydelse, där ”hedge” står för skydd.

En hedgeförvaltare med en lång historik ger oss möjligheten att granska hans/hennes förmåga att hantera alla delar av konjunkturcykeln, det vill säga huruvida fonden står sig även när det är ”surt” på börsen.

Det har dykt upp många nya hedgefonder på senare år och frågan är hur många av dessa som kommer att klara av att prestera bra på längre sikt.

Många hedgefondinvesterare vill kunna kontrollera risken i sin portfölj och därför kan ett bra mått på en hedgefonds prestationer vara Value at Risk, eller VaR. VaR svarar på frågan hur stor värdeförändringen på fonden kan vara under en viss tidsperiod, med en viss sannolikhet. Alternativt kan man säga att VaR säger oss med en viss sannolikhet, vilken den maximala förlusten är som fonden kan drabbas av till följd av marknadsrisken.

VaR har kommit att bli ett av de mera använda riskmåtten bland hedgefonder och de flesta hedgefonder publicerar sitt VaR i samband med sina rapporter. I den förra lektionen illustrerade vi en fonds utfall av avkastningar kring sin genomsnittliga avkastning. I VaR är det ”svansen” av de sämsta utfallen vi vill åt, se diagrammet här intill.

Alltså: det gäller att skapa sig en bild av hur de olika hedgefondernas goda och dåliga månader ser ut. Detta för att man ska kunna skilja på hedgefonder med hög risk från hedgefonder med låg risk.

Genom att titta på hedgefondens historik kan du skapa dig en känsla för hur din avkastning kan komma att se ut, om du väljer att investera i den.

Tomten väntar i Eckerö

Julmarknad med kvalitet i Post- och tullhuset

Med handplockade hantverkare och hög kvalitet på varorna, lockar Peter och Mercedes Winquist för andra året till julmarknad i Post- och tullhuset i Eckerö.

Julmarknad inomhus. **Tomten i Eckerö lockar marknadsbesökarna inomhus i helgen, även om det inte hinner bli kyla och snö.** **Foto: LISBETH SMÅROOS**

– Vi hade 1.500 besökare ifjol och det är vi nöjda med för ett premiårår. Det är ett annorlunda koncept vi har när vi håller marknaden inomhus, säger Peter Winquist.

Besökarna slipper alltså att frysa medan de går runt mellan stånden. Julmarknaden i Eckerö post- och tullhus hålls nu på lördag och söndag, samt söndagen den 3 december kl.12.00-16.00.

– Vi har inte öppet på lördag nästa vecka, eftersom vi inte vill krocka med Jan Karlsgårdens julmarknad som hålls då, säger Peter Winquist.

Mat och hantverk

På marknadsborden finns keramik, smide, stickat, fårskinnsprodukter och annat kvalitetshantverk, samt matvaror som fisk, fårkött, hemlagad korv, bakverk, marmelader, safter och den åländska nyheten, äppelmust, äppelcider och äppelglögg från Peders aplagård på Kökar.

– Eftersom vi profilerar oss som en kvalitetsmarknad och handplockar alla våra hantverkare, kan vi erbjuda ett urval av goda produkter, säger Peter Winquist.

På julmarknaden finns också författare som signerar sina böcker och aktiva åländska konstnärer med försäljning av grafik och konstkort.

I Olgas matsal serveras julgröt medan Café Lugn & Ro lockar med olika bakverk som Mercedes hembakta bullar, och en nyhet för i år, husets egna chokladpraliner.

För barnen finns julkortsverkstaden där de får teckna sina egna julkort, och självaste tomten kommer också att dyka upp under marknaden.

Peter och Mercedes Winquist driver Post- och tullhuset som gästhem sedan två år tillbaka.

– Vi har öppet till årets slut, sedan har vi stängt i januari-februari när vi renoverar och målar och så öppnar vi i mars igen.

Peter Winquist är nöjd med årets turistsäsong.

– Det är vi, säsongen har varit bra. Men det är också ett stort hus som slukar mycket energi, därför har vi också stängt under den kallaste perioden.

Men varmt i huset och mycket folk hoppas han på de kommande två helgerna.

ULF WEMAN
ulf.weman@nyan.ax
tfn 528 442

LUNCHBUFFÉ
måndag-fredag 11.00-14.00
Tisdag 21.11
Pasta Carbonara
Torskfilé m. hummersås, H,G
Friterade rotsaker m. chilidip, H
Salladsbord, 3 varmrätter, kaffe 8,50€
Arkipelag
Strandgatan 31, tel. 24 020
www.hotellarkipelag.com

UTFÖRSÄLJNING AV BARNKLÄDER
(Vi slutar med barnkläder för att skapa utrymmen för ...)
ALLA BARNKLÄDER
pojk/flick, strl. 128-176
-25%
MAGIQUE for fashion
TORGGAT. 10 TFN 17 730
Öppet: Vardagar 10-18, torsdagar 10-20, lördagar 10-15

Gäller t.o.m. 27/11
STORT SORTIMENT
pyssel- sago- och pekböcker, spel med mera för barnen
Malet kött 80% nöt 20% gris... kg 4,95
Grytbitar av nöt ..... kg 7,90
Revbensspjäll färskt ..... kg 5,20
Grisschnitzel ..... kg 9,50
Bogskinka i bit ..... kg 14,95
Bredbar leverpastej HK ..... kg 7,50
Skorpskinka i skivor Korpela .... kg 13,75
Långsamofin (3,59/kg) 320 g Ålandsbagarn . st 1,15
Gräddost (5,45/kg) 1,1 kg Arla ..... st 5,99
Kiwi 1 kg Grekland ..... ask 1,49
Plommontomater 500 g (2,98/kg) Pirkka Spanien .... ask 1,49
Paprika 2 st 300 g (4,97/kg) Pirkka Spanien ..... påse 1,49
Fazers blå mjölkchokladkaka 200 g (7,50/kg) .... 2 st 3,00
Annas pepparkakshus (8,97/kg) 300 g ..... pkt 2,69
Glögg 1 liter Marli ..... st 0,89
PLUSSA FÖRMÅNER
Delikatessleverkorv 300 g HK U Plussa-kort 1,69/st ..... påse 1,00
Ägg 10 st 580 g Kultamuna original U Plussa-kort 1,19/pkt ..... pkt 0,79
Ristorante pizzor 320-390 g U Plussa-kort 2,99/st ..... st 2,49
Carte D'or glass 0,75-1 l U Plussa-kort 3,79/st ..... st 3,49
Gefilus fruktdrycker 1 liter U Plussa-kort 1,90/pkt ..... st 1,59
STORT UTBUD hushållsmaskiner från Braun och OBH Nordica
Prisexempel
Braun kaffebryggare Aroma passion KF 550 69,-
Braun hushållsassistent CombiMax 600 109,-
OBH NORDICA
BRAUN
allt du behöver -ändå klöver över
Fiskboden Henrik Andersson tisdagar & fredagar 10-17
ATG OMBUD
PLUSSA
VARD. 09–20, LÖRD. 09–16, SÖND. 12–16
BYGGLAGRET.:VARD. 09–17, LÖRD. 09–14, SÖND. STÄNGT
K MARKET
F:ma ERIK MATTSSON
GODBY, TEL. 43250, LANTBRUK 432542, JÄRNAVD. 432543

Sport

Gestranius går till IFFK

FOTBOLL. **Linus Gestranius** lämnar Hammarlands IK för att konkurrerar om en plats i IFFK som nu hör hemma i division II. Och fram till nyår kommer även HIK-anfallaren **Jamal Shafie** (som gjorde fem mål i trean den gångna säsongen) att träna med laget. Efter det beslutas om eventuellt fortsatt spel i IFFK för Shafie. (be)

HIK förstärker

FOTBOLL. Hammarlands IK förstärker truppen inför den kommande säsongen i riksseriens herrtrea. Klart är att **Kenneth Uotila**, född 1987, ansluter till laget. Senast spelade han i Jomala IK där han dragits med skador, men nu är han åter på benen. Uotila studerar i Norrvalla och blir klar idrottsinstruktör till våren. Tills dess tränar han med Vasas talangakademi och med skollaget.

Samtidigt är det klart att tidigare Sunds IF-tränaren **Janne Bruhn** spelar i Hammarlandströjan inkommande säsong liksom **Jon Lindblom** som lämnar IFFK. (mt)

Silvermedalj till Engman

FOTBOLL. Nationella tekniktävlingarna i Tavastehus avgjordes i helgen med åtta ålänningar som deltagare i de olika åldersklasserna. Finaste valören i oktetten kammade **Adelina Engman** in som i D12 lyckades få en silvermedalj.

Brons blev det för **Simon Holmberg** i F10, **Cajsa Wickström** i E11, **Joel Thölix** i E11, **Daniel Boman** i D13 och **Maryette Karring** i D13. Utan medaljer blev **Elias Oujlouq** i D12 och **Fabian Söderdahl** i C14.

– Resan flöt på bra och de flesta av deltagarna lyckades förbättra sina tider från de åländska deltävlingarna. Extra spännande för deltagarna var att evenemanget hade lockat en stor publikmassa, rapporterar Ålands fotbollförbund. (mt)

FC Inter är utan tränare

FOTBOLL. **Rene van Eck** tog över krisdrabbade FC Inter under säsongen i Tipsligan. Det blev 13 poäng på sju matcher under van Ecks ledarskap vilket räddade klubben kvar i ligan.

Nu är det klart att holländaren inte kommer att fortsätta träna Åbolaget nästa säsong. Van Eck flyttar till Schweiz där han kommer att träna FC Wohlen som föll ur den näst högsta ligan denna säsong. (be)

Simmarduo kvar i KM-ledning

SIMNING. När mässimmet avgjordes i Godby simhall i helgen, var det tillika den tredje deltävlingen i årets klubbmästerskap. De åländska simmarnas vana trogen blev det många nya personliga rekord samtidigt som några prövade på nya sträckor.

I herrklassen leder **André Oksman**, som hittills i tre deltävlingar tagit åtta personliga rekord, på 3.763 poäng. Tvåa bland herrarna **Gustav Carlsson** med 2.581 poäng och trea **Kjell Hansen** på 1.293 poäng. Totalt tävlar nio herrar om KM-titeln. Damklassen leds fortsättningsvis av **Linda Myllykoski** på 3.086 poäng. Hon följs av **Sandra Aspholm** på 2.830 poäng samt **Sara Helling** som simmat ihop 1.698 poäng.

Nästa deltävling sker 2 december i Godby. (mt)

Ligacupen lottad

FOTBOLL. Gruppindelningen till årets ligacup, som inleds i januari, är gjord. IFK Mariehamn möter i gruppspelet nykomlingen Viikingit, MyPa, FC Lahti, FC KooTeePee, FC Honka samt HJK. I den andra gruppen återfinns AC Oulu, FC Haka, FC Inter, FF Jaro, Tampere United, VPS och TPS. (be)

Nya tider väntar Åland United

Längre säsong. En egen ligacup och 22 matcher i seriespelet i FM-serien. Lisa Westerlund och Åland United ser ut att gå mot en lång säsong år 2007. Foto: JONAS EDSVIK

Damerna får ligacup och fler matcher i seriespelet

FOTBOLL. Seriesystemet för damernas FM-serie ska förnyas. Förslaget är att det redan inkommande säsong ska spelas en ligacup på försäsongen samt att antalet ligamatcher blir 22 stycken i stället för 18.

Definitivt beslut tas av FBF:s förbundsstyrelse.

– Alla räknar med att det går igenom, säger Ålands Uniteds lagledare Jan-Ove Fellman.

Efter initiativ av de finländska damelitföreningarna ska seriesystemet i damernas FM-serie förnyas. Avsikten är att få flera tävlingsmatcher under säsongen. Jan-Ove Fellman förklarar att alla lag räknar med att FBF:s fotbollsstyrelse godkänner förslaget.

– Det har varit ganska långa pauser i år. Det finns utrymme för fler matcher, säger Fellman.

Får egen ligacup

Redan tills nästa säsong förväntas det hända saker. Under vinterhalvåret ska en ligacup spelas där de tio ligalagen är indelade i två grupper.

Enligt förslaget skulle Åland United hamna tillsammans med FC United, TiPS, SC Raisio samt nykomlingen PuiU. De två första lagen i respektive grupp möts i semifinaler där gruppettan har favör av hemmaplan.

Finalen avses spelas 14 april, alltså samma dag som herrfinalen, på Finnair Stadium i Helsingfors. Fellman ser bara positivt på en ligacup för damer. Då får Åland United chansen att möta finländskt motstånd och det blir lite mer allvar på försäsongen.

– Det blir matcher som betyder någonting, säger Fellman.

Övre och undre serie

Tanken är att damligan 2007 består av tio lag men efter 18 spelade matcher delas serien in i en övre och en undre slutspelsserie med fem lag i vardera serie. Dessa lag möts sedan i en enkel serie vilket förlänger säsongen med fyra matcher till per lag.

– En konstruktion för att få fler matcher i år, förklarar Fellman.

Till säsongen 2008 är tanken att det ska bli en rak serie med 12 lag som gör upp om mästartiteln. Fellman ser inte några problem med att utöka FM-serien med två lag.

– Jag tycker det är helt okej. Nivån har höjts på ettan. 22 matcher är ganska lagom.

Lika stark trupp

I år blev FC Espoo en slagpåse i damligan. Men Fellman tror inte att två lag till kommer att sänka standarden på damligan.

Bortser man från jumbon FC Espoo och topptrion FC Honka, HJK och FC United så var det en väldigt jämn serie den gångna säsongen. Fellman konstaterar också att nykomlingar i FM-serien inte brukar bli strykgäng på direkten. Det är oftast ligalag som tappat många spelare eller fått ekonomiska problem som sladdar efter.

I Åland United-lägret ser det ganska hyfsat ut inför nästa säsong menar Fellman.

– Några nya spelare är på gång men i stort sett har vi samma lag. Vi räknar med en minst lika stark trupp i år, säger han.

Ligalicens för damlag

Från och med året 2007 är även tanken att en ligalicens ska införas för damlagen. Syftet är att höja kvaliteten på föreningarna. I samband med detta skulle även serien byta namn till liga. Vilket det slutgiltiga namnet blir är dock inte klart ännu.

Definitivt beslut angående ärendena fattas av FBF:s förbundsstyrelse, som även beslutar om upp- och nedflyttning för 2007 och 2008.

– Formellt ska det upp till förbundsstyrelsen, säger Fellman som tillägger att alla räknar med att de godkänner förslagen på förnyelse.

BJÖRN EKLUND
bjorn.eklund@nyan.ax
tfn 528 462

SIMNING

Mässimmet, 18 november

25 m bröstsim: 1) Måns Lundberg 27.43, 2) Therese Holmberg 28.57, 3) Ebba Donning 32.00.

25 m ryggsim: 1) Måns Lundberg 22.74.

100 m frisim: 1) André Oksman 1:01.68, 2) Gustav Carlsson 1:10.46, 3) Jennie Hagman 1:13.32, 4) Martin Hougberg 1:18.64, 5) Sara Helling 1:21.02, 6) Hanna Donning 1:22.17, 7) Sofia Jonsson 1:28.20, 8) Anette Hagström 1:29.68, 9) Felicia Östermark 1:32.95, 10) Björn Karlsson 1:37.84.

100 m bröstsim: 1) André Oksman 1:24.73, 2) Gustav Carlsson 1:31.56, 3) Sara Helling 1:37.71, 4) Jennie Hagman 1:37.97, 5) Tim Tapio 1:38.43, 6) Sofia Jonsson 1:50.19, 7) Anette Hagström 1:51.47, 8) Hanna Donning 1:52.92 , 9) Janina Myllykoski 1:54.82, 10) Frans Manelius 1:59.30, 11) Martin Hougberg 1:59.93, 12) Linda Virta 2:00.61, 13) Felicia Östermark 2:04.49.

200 m medley: 1) Tim Tapio 3:03.26, 2) Sara Helling 3:10.36, 3) Hanna Donning 3:22.05, 4) Janina Myllykoski 3:30.75, 5) Sofia Jonsson 3:36.99, 6) Anette Hagström 3:38.35, 7) Linda Virta 3:46.10, 8) Björn Karlsson 3:51.30, 9) Felicia Östermark 3:56.93.

400 m medley: 1) André Oksman 5:35.15, 2) Gustav Carlsson 6:03.58.

BOWLING

Hallmästerskapen 18-19 november, 6 serier, handicap

Damer: 1) Malin Bamberg, Käglan, 1.247 (60), 2) Annelie Nylund, Käglan, 1.130 (120), 3) Pirjo Väyrynen, Käglan, 1.074 (90), 4) Brita Johansson, MPF, 1.067 (90), 5) Maria Welin, IFK Mariehamn, 1.054 (120).

Herrar: 1) Mats Rosberg, IFK Mariehamn, 1.327 (0), 2) Lars Sjölund, BCC, 1.302 (60), 3) Ove Pellas, IFK Mariehamn, 1.274 (30), 4) Jens Kvarnström, IFK Mariehamn, 1.263 (0), 5) Paul Mattsson, Käglan, 1.248 (60), 6) Tony Miiros, BCC, 1.226 (90), 7) Charles Nylund, Käglan, 1.217 (0), 8) Boris Bergman, IFK Mariehamn, 1.210 (30), 9) Mauno Väyrynen, IFK Mariehamn, 1.203 (60), 10) Hilding Mattsson, IFK Mariehamn, 1.193 (30), 11) Jouni Sorvari, Käglan, 1.190 (30), 12) Lucas Gustafsson, BCC, 1.183 (120), 13) Bert Lundberg , IFK Mariehamn, 1.172 (90), 14) Oskar Mattsson, IFK Mariehamn, 1.164 (0), 15) Mats-Erik Mattsson, Käglan, 1.153 (60), 16) Mikko Kuitunen, Komet, 1.146 (60), 17) Göran Sjöberg, MPF, 1.136 (60), 18) Samuel Miiros, Käglan, 1.130 (120), 19) Jerry Hägglund, Käglan, 1.124 (60), 20) Thomas Suominen, IFK Mariehamn, 1.118 (90), 21) Kim Mattsson, Käglan, 1.095 (120), 22)Ingvar Engblom, MPF, 1.086 (60), 23) Tor Mattsson, MPF, 1.060 (90), 24) Glen Sirén, Komet, 1.053 (90), 25) Tommy Ahonen, BCC, 1.040 (90), 26) Sebastian Mattsson, Käglan, 1.039 (120), 27) Hans Skaag, Baccus, 1.027 (120), 28) Dan-Mikael Skarén, Baccus, 1.024 (120), 29) Sonny Svensson, BCC, 993 (120), 30) Christian Sjöberg, Käglan, 965 (120), 31) Ingvald Oskarsson, MPF, 892 (120).

ISHOCKEY

B-pojkar

Östervåla IF-IFK Mariehamn 2–3

Målskyttar: Emil Sandström, Jesper Mörn, Mathias Hellstén.

IFK Mariehamn-Arlanda Wings 9–3

Målskyttar: Jesper Mörn 3, Philiph Mattsson 2, Mathias Hellstén, Conny Backas, Julian Söderström, Linus Sandström.

SKYTTE

Ålandsträffen 18 november

A17: 1) Fredric Olofsson, ÅSSF, 558, 2) Andreas Virtanen, ÅSSF, 556, 3) Tom Mattsson, ÅSSF, 554, 4) Bo Liljeberg, KSF, 543.

A15: 1) Robin Stenström, RS, 369, 2) Petra Liljeberg, KSF, 369, 3) Anton Aprelev, RS, 366.

MS14: 1) Jens Rudnäs, RS, 278, 2) Jan Liljeberg, KSF, 253, 3) Albin Berglund, RS, 252.

MS12: 1) Elin Liewendahl, ÅSSF, 192, 2) Daniel Ekholm, RS, 175, 3) Mikael Nordas, ÅSSF, 174, 4) Joni Stenström, RS, 173, 5) Jan Grönlund, ÅSSF, 166, 6) Rickard Rosbäck, ÅSSF, 138, 7) Rafael Berglund, RS, 117, 8) Christoffer Blomqvist, ÅSSF, 110.

SS10: 1) Karolina Ekholm, RS, 199, 2) Maria Liewendahl, ÅSSF, 195, 3) Elin Liewendahl, ÅSSF, 190, 4) Rasmus Rosbäck, ÅSSF, 186, 5) Max Mattsson, ÅSSF, 183.

NB11-14: 1) Ellen Mattsson, ÅSSF, 187.

Oksman simmade rekordsnabbt

SIMNING. Två ålänningar deltog i finska GP-tävlingarna i Tavastehus i helgen. Bäst lyckades **Christopher Oksman** som slog till med nytt åländskt rekord på 100 meter frisim när han klockades för tiden 53.52 sekunder. Han deltog även på ytterligare några sträckor, dock utan att noteras för några nya personliga rekord.

Även **Sandra Aspholm** fanns med i bassängen. Hon kvalificerade sig till 100 meter samt 200 meter bröstsim utan att noteras för rekord. (mt)

Försvunnen man hittades död

Sami Nieminen, som varit försvunnen sedan förra helgen, hittades i fredags död på sjöbotten i Österhamn.

Inget tyder i nuläget på att han utsatts för våld.

Polisen jobbar dock förutsättningslös och fortsätter med förhören för att kartlägga Nieminens sista timmar i livet.

Vid morgonen på fredagsmorgonen sökte polisen, med hjälp av räddningsverkets dykare, igenom vattnet och sjöbotten i området kring Club Marin i Österhamn.

Polisens dykare hittade en död man liggandes på botten i hamnbassängen och efter utredningar fastställa det som många misstänkte, att den döde var Sami Nieminen.

Hantverkaren spårades av dennes bil efter att man hittade kroppen, och genomsöktes ilåd det fanns några spår på land.

Avspärrat efter dykning. På botten av hamnbassängen i Österhamn hittade polisens dykare den saknade Sami Nieminen i fredags. Polisen sökte sedan efter eventuella spår på land, men vill inte säga om man hittade någonting. Foto: ERKKI SANTAMALA

– Jag kan inte kommentera om vi hittade något eller inte, säger överkonstapel Göran Johansson.

Under besiktningen av kroppen hittades inte några skador som tydde på yttre våld. En rättsmedicinsk obduktion kommer dock att genomföras av en tättåkare från Åbo, som preliminärt är kommen hit i morgon, tisdag.

Polisen jobbar fortfarande försmåningsspåret i fallet.

– Vi fortsätter med förhören, för att utreda hans göranden och låtanden de sista timmarna i livet. När vi får obduktionsresultatet fortsätter vi med arbetet utgående från det, säger Göran Johansson.

Polisen fick många tips från allmänheten förra veckan, och man är alltså fortfarande välkomnar med upplysningar som kan bli med Nieminen att göra.

Orsliga lagkamrater

Sami Nieminen var från Lundo kommun nära Åbo. Han var på besök till Åland med sitt innebandylag och försvann sedan spårlöst natten till söndagen den 12 november.

Orsliga lagkamraterna kontaktade på måndagen åländska medier med en efterlysning. Polisen sökte efter den försvunne med flera polispatruller och även med tekniskt hjälp, bland annat sjöledes den försvunnes mobiltelefon.

Många tips

Vårt hopp tändes efter att polisen fick uppgifter från Åbo om att den försvunnes bankkort använts där under måndagen och tisdagen förra veckan. Dessa uppgifter visade sig dock senare vara felaktiga.

De anhöriga till Nieminen, som i förra veckan besökte Mariehamn för att hjälpa den åländska polisen i letandet, meddelades om uppehållet via polisen i Åbo på fredagseftermiddagen.

ANNA BJÖRKBOM
redaktion@nyan.ax
80 525 480

Idrottsledare:

”Konstigt att det inte hänt tidigare”

Förra helgen försvann en 23-årig innebandyspelare från Finland och påträffades senare drunknad vid Club Marin i Österhamn. Orsakerna är ännu oklara, men klart är att hans lag festat under kvällen.

– Då är det lättare att tappa bort sig och man vet ju inte hur nära havet man egentligen är, säger en 22-årig man från Åbo som flera gånger rest till Åland med sitt lag.

Det är inte ovanligt att finländska innebandylag som gästar Åland tar en ”rekreationshelg” och stannar över natten sedan de spelat klart sina matcher. Det säger en 22-årig man från Åbo som spelade i division III både i fjol och året innan.

– Det är ju en turneringsform där varje lag har en hemmaomgång och finns ett åländskt lag åker man dit, säger mannen som vill vara anonym till Nya Åland.

Det var just en omgång i riksseriens herrtrea som ägde rum i Baltichallen förra helgen där den förolyckade var med. Hans lag valde att övernatta på hotell efter omgången i Baltichallen.

22-åringen berättar om sina erfarenheter:

– De flesta passar på att ordna en bastukväll på Åland när de ändå ska dit, eller väljer att ta kryssningsfärjan över till Stockholm efteråt. Och det blir ofta som bastukvällar blir, folk blir fulla, säger han och fortsätter:

– Då är det lättare att tappa bort sig och man vet ju inte hur nära havet man egentligen är.

Respekt för sjön

Ålands innebandyförbunds verksamhetsledare **Susanne Guildford** har ingen uppfattning om hur många lag från Finland som väljer att övernatta på Åland efter att de spelat här.

– Det är finska innebandyförbundet som administrerar serien. Men jag tror de flesta väljer att åka tillbaka till Åbo på natten. Men i det här fallet skedde olyckan redan innan båten skulle ha gått.

Hon benämner hela händelsen som tragisk och tror att desorientering kan vara orsaken.

– Ålänningar vet att man inte går åt det hållet vintertid, vi har respekt för sjön. Men kommer du utifrån vet du inte vart du ska, det kan vara becksvart och bryggorna är hala och förrädiska. Med tanke på alla hockey- och fotbollsturneringar som arrangeras hela tiden är det egentligen konstigt att det inte hänt tidigare, säger hon.

Inga krav

Guildford ska kontakta Våscs ledning, som var hemmaarrangör för turneringen, och se om man på egen hand eller via nationella innebandyförbundet ska hedra minnet av den drunknade 23-åringen.

– Laget är säkert med nästa år när det är hemmaomgång igen, vi ska se om vi gör något då.

Ålands innebandyförbund har ingen policy kring alkoholförtäring för sina medlemmar under bortamatcher.

– Våra lag stannar nästan aldrig över natten, utan spelschemat är gjort så att man hinner med kvällsfärjan från Åbo. Vi har inga krav på våra lag vad gäller alkohol, utan det handlar om sunt förnuft. Under min tid har jag inte hört om något våldsamt festande, även om jag vet att det dricks en del ibland på färjan hem innan man går vidare till krogen, säger Susanne Guildford och tillägger:

– De flesta ålänningar reser så pass ofta att de är vana, medan det för dem som bara kommer hit en gång per säsong blir något extra.

MALIN TILLSTRÖM
malin.tillstrom@nyan.ax

Öhman segrare i åländskt derby

INNEBANDY. **Hannes Öhman** stod för ett mål då Storvreta besegrade Järfälla med 8-4 på bortaplan i söndags. Varken **Gustav Mörn** eller **Andreas Ahlqvist** noterades för någon poäng för Järfälla i det åländska derbyt i Elitserien. Storvreta, som nu gjort 58 mål på åtta matcher, ligger tvåa i tabellen av **David Carlsson, Kristoffer Weckström** och **Justus Vajanne.**

Nu är det klart att laget även nästa år möter Gefle IF som flera år i rad stått för motstånd under försäsongsträningen. Mötet sker på Gävles hemmaplan Strömvallen den 10 mars. Senast lagen möttes förlorade IFK med 0–2. (mt)

Gefle IF på IFK:s träningsschema

FOTBOLL. Som vi berättade i går, möter IFK Mariehamn det allsvenska laget Hammarby på bortaplan den 18 februari. Senast lagen möttes i en träningsmatch vann åländska Grönvitt med 3–1 efter mål och tog in på serieledarna AIK som överraskande föll i förlängningen mot Helsingborg.

Järfälla parkerar sist i tabellen med endast tre poäng efter åtta omgångar. Detta var nye tränaren **Emil Larssons** första match efter att ha tagit över efter **Mikael Lemker** som i veckan begärde time-out från tränarjobbet. Larsson kunde fått en bättre start då Storvreta hade 5-0 redan efter första perioden. (be)

Hyppönen går till MyPa

FOTBOLL. **Janne Hyppönen** har sedan år 2003 tränat Kotkalaget KooTeePee i Tipsligan. Men nu är Hyppönens era slut.

Från och med nästa säsong blir han andretränare i ligakonkurrenten MyPa.

(be)

Sportens

Kom ihåg

ÅSSF: Deltävling 2 i luftgevärcupen avgörs i kväll 18.15 i Bredmo. Juniorer som skjuter med stöd tävlar på onsdag samma tid.

ÅID: Ordinarie höstmöte i kväll 19.00, i Ålands Hotell & Restaurangskola, Mariehamn. Stadgeenliga förhandlingar, stipendieutdelning. Lena Eriksson, ÅIF, informerar om EU-projektet ”Utökad idrott”.

MSF: Årsmöte på lördag på Club Marin. Stadgeenliga förhandlingar och fri diskussion. Supé med måltidsdryck och kaffe 15€. Förhandsanmälan senast onsdag, tfn 15501.

Ålands fotbolldomare: Kallelse till ordinarie höstmöte, torsdag 30 november 18.30 i Idrottsgårdens konferensrum. Stadgeenliga ärenden, ÅFD-nomineringar till Idrottsgalan 2007. Servering. Välkomna!

Riksnytt

Ökat problem. Rattfyllerierna är ett ökande problem inom hela EU och orsakar tusentals dödsfall och två miljoner skadade. Jan Rehn är åländsk trafikpolis som på den här bilden låter en bilist blåsa i alkometern. Foto: MAGNUS ANDERSSON

Trafikpoliser vill ha enhetlig rattfyllerigräns

HELSINGFORS. EU:s trafikpolisnätverk Tsipol vill att medlemsländerna inför en enhetligt promillegräns för rattfylleri och skärper bevakningen för att antalet olyckor ska minska.

För närvarande varierar gränsen för rattfylleri från land till land. Till exempel i Storbritannien går gränsen vid 0,8 promille medan Ungern har nolltolerans för rattfylleri.

Många skadade

Rattfylleri orsakar cirka en fjärdedel av alla trafikolyckor i Europa, framgår det av uppgifter från Europeiska trafiksäkerhetsobservatoriet. För två år sedan omkom över 40.000 personer i vägtrafiken medan 2 miljoner personer skadades.

Tsipols ordförande **Eddy Greif** sade i Helsingfors på måndagen att föraren är alkoholopåverkad vid 2-3 procent av alla bilfärder. Greif deltog på måndagen i konferensen Bridging the Gap i Helsingfors. I konferensen deltog cirka 300 sakkunniga på alkoholfrågor.

Nordliga vanor

Drogläkaren **Antoni Gual** sade på konferensen att man i Sydeuropa numera påträffar de problem som de nordliga alkoholvanorna orsakar. I Nordeuropa brottas man å sin sida med de problem som orsakats av den friare alkoholförsäljningen och sänkta priserna.

Gual sade att alkoholvanorna i Europa likriktas på grund av att levnadsförhållandena är likartade och inkomsterna ökar. Särskilt hänvisar han till att alkoholindustrins internationaliseras och gör effektivt reklam för sina produkter.

Gual arbetar vid ett missbrukarsjukhus i Barcelona. (FNB)

Tandköttssjukdomar vanligare än hål

HELSINGFORS. Undersökningar visar att tandköttssjukdomar är betydligt vanligare bland vuxna än hål i tänderna. Ersättningarna för tandvården visar ändå att plombering av tänder sker oftare än behandling av tandköttssjukdomar.

Professor **Matti Knuuttila** sade på evenemanget Odontologi 2006 i Helsingfors nyligen att det här är något som måste undersökas.

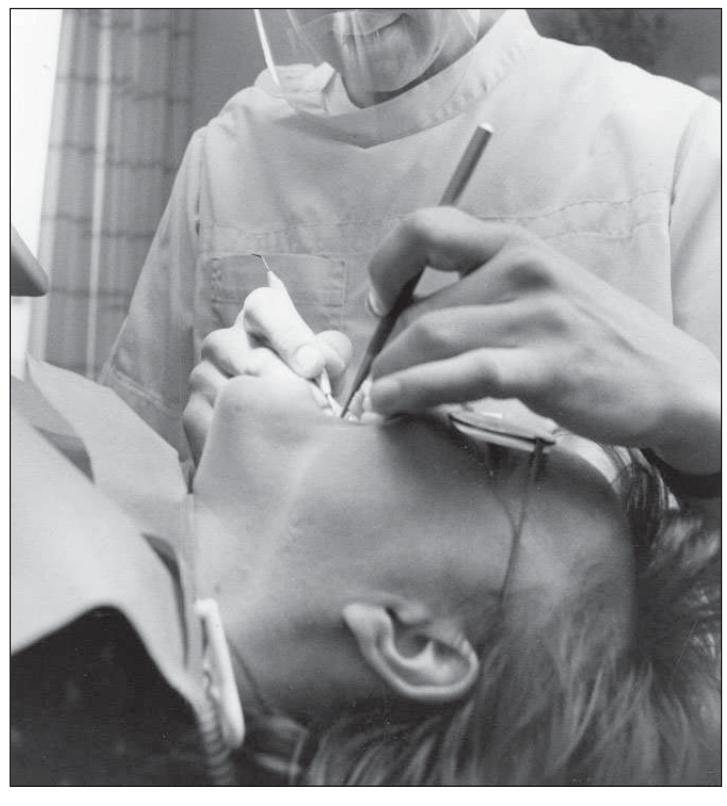
Den omfattande undersökningen ”Hälsa 2000” visade att vuxna som har tänderna kvar i genomsnitt har bara en tand som behöver lagas. Däremot har de i genomsnitt fyra tänder med tandköttssjukdomar.

År 2003 utgick FPA:s tandvårdsersättningar i 55 procent av fallen för lagade tänder och i bara 12 procent av fallen för behandling av tandköttssjukdomar. Bara tio procent av tandvårdsingreppen på vuxna patienter vid hälsocentralerna gick ut på behandling av tandsjukdomar.

Försummat

Enligt Knuuttila kan disproportionen tyda på att tandköttssjukdomarna får för lite uppmärksamhet. Han undrar om snedvridningen beror på åtgärdsbenämningarna och de taxor som är knutna till dessa eller om den förebyggande vården har försummats.

Vidare bör det utredas om utbildningen i tandköttssjukdomar är tillräcklig. (FNB)

Ovanligt. Det är för ovanligt med benhandling av tandköttssjukdomar, fastän de är vanligare än hål i tänderna. Arkivfoto: JAN ANDERSSON

➤ KÖPES

HUS

i Mariehamn eller Kalmarnäs

1 ½-2 plan önskas köpa.

Tel. 0400 642 784

➤ MÖTEN

Ålands Hästavels-förening r.f.

HÖSTMÖTE

onsdagen den 29 november kl. 19.00 på Park hotell

- Stadgeenliga ärenden
- Efter mötet kaffe på Casino PAF

Välkommen!

Styrelsen

Annonsera i den tidning du själv läser!

➤ MÖTEN

FOA-Å

FOA-Å r.f.

HÖSTMÖTE

torsdagen den 7.12 2006 kl. 19.00 på Norragatan 26/1.

- Stadgeenliga ärenden
- Statistik från representantskapsvalet
- Utbildningsprogram för 2007

Efter mötet samvaro och förplägnad.

Välkomna! Styrelsen

Svenska byggbestämmelser

Har uppmärksammat att man vill införa de rikssvenska byggbestämmelserna på Åland.

Finlands byggbestämmelsesamling finns i svensk språkdräkt varför strävanden måste ha helt andra avsikter. Dessutom kan man räkna med att byggbestämmelserna kommer att harmoniseras inom EU och då blir dom på engelska och franska som är EU:s officiella språk.

Därför är det onödigt provocerande att under en kort tid lära sig svenska byggnormer.

Har man försäkrat sig om att de stora finska försäkringsbolagen betalar ut ersättning vid skada om huset inte är byggt enligt Finlands Byggbestämmelser?

Enligt EU:s konkurrensregler måste man kunna försäkra sig själv och hus i vilket bolag som helst.

Det kan också vara ett konkurrenshinder enligt EU:s regelverk om ett finskt byggbolag får en byggentreprenad på Åland. Skall denne entreprenör behöva lära sig svenska byggbestämmelser för en enda entreprenad. Den entreprenören kan nog kräva att få bygga enligt rikets byggnormer, inom landets gränser.

Allt sådant bör ju utredas av EU före det kan träda i kraft, annars kan det komma efteråt som surt öl.

Efter att ha bott i Sverige i 20 år, och under tio års tid samarbetat med Riksförbundet mot sjuka hus så kan jag nog meddela att när det gäller att undvika fukt/mögelhus så har Finland bättre utveckling än vad Sverige har, trots allt negativt som hänt i Finland.

För ett tag sedan så gav ett av Sveriges största saneringsföretag ut statistik, varur framgick att ca 175.000 egnahem har så allvarliga mögelskador att de utgör en fara för människor och måste saneras.

Saneringen kan komma att kosta mellan uppskattningsvis 50-100 miljarder kronor, en katastrof för den svenska nationalekonomin.

Sverige har samma system som i Finland, det vill säga försäkringsbolagen har tagit bort långsamma fuktskador ur hemförsäkringen.

Jag kan inte förstå hur försäkringsbolagen resonerar, man sviker ju kunderna. Försäkringsbolagen borde i stället se möjligheten till större vinster. Jag tror att kunderna skulle acceptera större premier om dom kan få skydd.

Man har i Sverige sedan 1985 haft Småhusskadenämnden men den har idag inte sådana resurser utan staten måste ingripa för att rädda mögelhusoffren.

Sverige har ca 1,6 miljoner egnahemshus varför mer än vart tionde hus har mögelskador.

Samtliga dessa hus är byggda enligt Svenska byggbestämmelser. Är det så smart då att ta efter dessa bestämmelser på Åland.

Detta utöver normal frekvens på mögelskadade hus som kan jämföras med frekvensen i Finland ca 300 nya mögelhus per år, ett hus per vardag.

Dessa villor har byggts med så kallad krypgrund eller varmgrund. I dessa grunder bildas lätt mögel om det är för fuktigt när bjälklaget värmer grundens utrymme och god miljö bildas för mögelsporer. Grundningssättet var mycket vanligt på 80-talet men vad jag hört så är det helt borta idag. Grundningssättet har inte i någon större utsträckning varit i bruk i Finland.

Att reparera mögelskadorna i dessa krypgrunder kostar oerhört mycket pengar, dom är svåra att åtgärda. Huset borde lyftas av grunden för att komma åt skadorna.

Husfabrikanterna i Sverige trodde att det byggnadssättet var det bästa på den tiden. Systemet marknadsfördes mycket hårt på 80-talet av husfabrikanterna.

Hur kan en hel byggnadskader vara så flat att man går på en omöjlig konstruktion.

Jag tror inte att vi kommer bort från fukt/mögelhus med detta förhållningssätt.

Det som saknas idag är en instans som har helhetsansvaret för ett nybygge, det blir alldeles för splittrat idag. Var och en entreprenör slår ifrån sig och bygger ” enligt ritningar ” och anser sig därmed vara fria.

Byggnationen leds idag av en tillsatt byggnadskommitté som ofta är sammansatt av politiker eller lekmän och vi ser att det blir inte bra.

Den institution som finns att tillgå är ju byggnadsinspektionen som har tjänstemannaansvar.

Eller så kan man bilda en helt ny myndighet.

Att sätta allt ansvar på en privatanställd ansvarig byggmästare är fel väg. Inte kan en enskild person ta hela ansvaret för att ett bygge blir bra. Samarbete mellan alla aktörer och myndigheter torde vara bättre.

Det skall bli mycket intressant att se, om de svenska bestämmelserna blir i kraft, och första mögelhusfallet når rättssystemet på Åland. Rättssystemet är icke Ålands behörighet.

Man kan befara att rätten säger att huset inte är byggt enligt finländska normer, och därför har fått mögel på grund av detta? Eller att en ansvarig byggmästare döms för att Finlands byggbestämmelsesamling icke följts vid ett olycksfall, eller att konstruktioner brister och så vidare.

Bruno Fransholm
Byggmästare

➤ LEDIGA PLATSER

HÖGSKOLAN PÅ ÅLAND

Högskolan lediganslår ånyo moderskapsvikariatet som

Vik. kursplanerare
5.12.2006-18.10.2007 med ev. förlängning

Kursplanerarens arbete omfattar planering, administrering och utvärdering av extern kurs-, seminarie- och konferensverksamhet inom sjöfartssektorn vid högskolan. Kursutbudet planeras utgående från såväl marknadens som samhällets behov och önskemål. Lkl C 58.

Behörighetskrav för planerare samt ytterligare information om tjänsten finns att ta del av på www.ha.ax.

Den som tidigare sökt tjänsten beaktas utan ny ansökan.

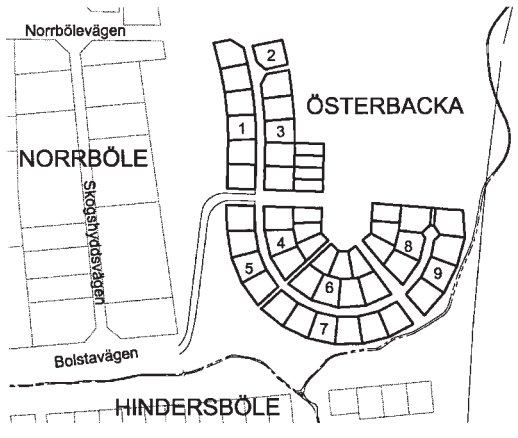
Vi ser framemot din skriftliga ansökan senast den 28.11.2006 kl. 16.00 till Högskolan på Åland, Pb 1010, AX-22111 Mariehamn. Ytterligare information om tjänsten lämnas av vik. ekonomi- och personalchef Jeanette Höstman och vik. enhetschef Ann Riis tel vx 5370.

➤ ÖVRIGT

Mariehamns stad

Egnahemstomter

Staden erbjuder till försäljning eller arrendering 49 tomter i stadsdelen Österbacka.

TOMTVISNING lördagen den 25 november, klockan 13.00-15.00. Infart till området via Bolstavägen.

Närmare upplysningar och ansökningsblankett fås från Tekniska verken, mätningsavdelningen, Elverksgatan 1, telefon 5310

Information om tomterna finns på www.mariehamn.aland.fi

Ansökning i slutet kuvert märkt **”Österbacka”** skall vara Tekniska verkens kansli, Elverksgatan 1, 22100 Mariehamn, **tillhanda senast måndagen den 11 december klockan 16.00.**

Lottning sker måndagen den 18 december klockan 15.30 på Tekniska verken, Elverksgatan 1.

Sökande har rätt att närvara vid lottningstillfället, särskild kallelse skickas ej.

➤ LEDIGA PLATSER

Ålands landskapsregering

lediganslår en tjänst som

VIKARIERANDE NATURVÅRDS-INTENDENT

fr.om. 21.12.2006-30.11 2007 vid Social- och miljöavdelningens miljöbyrå.

Behörighetskrav för tjänsten är vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier med lämplig ämneskombination.

För ytterligare information hänvisas till Ålands landskapsregerings hemsida eller officiella anslagstavla.

Kontaktperson: byråchef Helena Blomqvist tfn 25450.

Ansökningshandlingarna skall vara landskapsregeringens registratur tillhanda **senast den 7 december 2006 kl. 16.15.**

Ålands landskapsregering
PB 1060
22111 MARIEHAMN

www.regeringen.ax

➤ ANBUD

Ålands landskapsregering

begär anbud för arrendering av

Kastelholms småbåtshamn
för perioden 2007-2011

Förutsättningar för anbudet och villkor för arrendet framgår av ett prospekt som fås från landskapsregeringens registratorskontor eller på www.regeringen.ax

Visning kan ordnas vecka 47 och 48 enligt överenskommelse med museibyråns byggnadsingenjör Yngve Österlund, tel. 432130 eller driftstekniker Tage Andersson, tel. 0457 342 5405 (under arbetstiden 8-16) vilka även ger **närmare upplysningar** om objektet.

Anbud skall vara landskapsregeringens registratorskontor tillhanda i slutet kuvert märkt ”Båthamnen” **senast måndagen den 11 december kl 16.15.**

Postadress: Ålands landskapsregering, PB 1060, 22111 Mariehamn, eller på e-postadress: registrator@regeringen.ax

Fräckt och ansvarslöst

I takt med att globaliseringen minskar klyftorna i ekonomiskt sett mindre utvecklade länder, så ökar klyftorna hemma hos oss och inom EU. Då och då vågar statsvetare varna oss för att Finland inte har råd att undervärdera globaliseringens avigsidor.

En betydande del, cirka 600 000 finländare lever i dag under den europeiska fattigdoms-gränsen, det vill säga när miljongränsen överskrids så ingår en femtedel av Finlands befolkning i denna grupp! Det är ett symptom, både hos oss och i övriga Europa, som borde tas på allvar.

Företag flyttar ut, arbetskraft vandrar in. Enligt 2005 års statistik var lönekostnaderna, inklusive sociala kostnaderna, i Kina klart under en dollar, i Tyskland 38 dollar och i Finland 34 dollar per timme. Utbildning till all ära, även hög utbildning måste kunna förvandlas till arbetsplatser. Men hur långt är det här möjligt i en sådan här konkurrenssituation? Arbets-kraften flyttar fritt inom EU, men alla konkurrerar om allt färre arbetsplatser?

En annan stor avigsida är att största delen av börsbolagen redan ägs av internationella placerare. Med andra ord, företag leds av en osynlig hand, av någon vars intentioner man varken kan veta eller har några möjligheter att granska. Lokala placerare har börjat kallas för

”torpare för internationella placerare”. Kan det här kallas utveckling?

Parallellt blir vi vanliga dödliga hela tiden skuldbelagda över att vi inte förstår något om demokratin och utveckling. Vi ska hålla käften och skämmas.

Därför ser jag med bestörtning på att allehanda doktorander fått äran att inleda valåret och, utan någon som helst jämförande analys (!), marknadsföra liberal globalisering på Åland. Fruktansvärt fräckt och ansvarslöst!

Merja Renvall

Arbete åt alla

Carina Aaltonen använder en sliten fras när hon hänvisar till lagen om arbete åt alla. Det är en lovvärd tanke med arbete åt alla i arbetsför ålder.

Teori och verklighet är två skilda saker. Samhället ger inte arbete åt alla även om lagen så föreskriver. Lagen tycks inte ha någon riktig funktion eftersom det finns arbetslösa på Åland.

Hans Åkerblom

TV-programmet

tisdag 21 november

1

7.00 Gomorron Sverige [88401711]
10.30–12.30 UR-program [4557353]
10.30 Makalösa monument (R) [4792] **11.00** Om barn och böcker (R) [5421] **11.30** Orden med Anna Charlotta (R) [5808] **12.00–12.30** Vetenskap – universum i provrör (R) [6537]
13.00 Rapport [19268]
13.05–14.05 Planeten (R) [1634353]
15.35 En stilla flirt [4668402]
FILM Svensk komedi från 1934. Det är inte så lätt när man blir förälskad i sin stilige förmyndare, om man är en ung student. I rollerna: Tutta Rolf, Ernst Eklund, Steinar Joraandstad.
17.00 Rapport [80537]
17.10 Gomorron Sverige [841537]
Gäster och debatter från dagens sändning i sammandrag.
18.00 Reef Route 66 [7605]
UR. Stora Barriärrevet utanför Australiens kust har ett rikt djurliv.
Även 22/11, 24/11 och 26/11.
18.27 Grounded [207970976]
UR. I Sheffield i England är det utegångsförbud för alla under 16 år.
18.30 Krokodill [5624]
Barnprogram från UR.
19.00 Bolibompa [5938]
19.00 Världens största kör [64044]
19.10 Sagoboken (R) [7984773]
19.25 Storasyster och lillebror (R) [4120995]
19.30 Allt och lite till (R) [266]
20.00 Bobster [179]
20.00 Lilla Aktuellt – kortnyheter [16421] **20.05** Trackslistan [897421]
20.30 Rapport [150]
21.00 Uppdrag granskning [46228]
Samhällsprogram. Del 13 av 16.
22.00 Cuppen [35112]
Svensk-sydafrikansk dramaserie från 2006. Del 2 av 3. Även 26/11.
23.00 Argument [59792]
Debattprogram. Del 10 av 14.
0.00 Rapport [11396]
0.10 Kulturnyheterna (R) [9689445]
0.20 Kobra (R) [37938]
Kulturmagasin. Även 26/11.
0.50 Yizo, yizo (R) [8427087]
Sydafrikansk dramaserie.
1.15–7.00 SVT24 [49761342]

2

10.30–16.00 24 direkt [41921179]
16.30 Anslagstavlan [49792]
16.35 Fråga doktorn (R) [9890402]
17.20 Gunnels gröna (R) [57044]
17.50 Hockeykväll (R) [98228]
18.20 Nyhetstecken [7768605]
18.30 Oddasat [46247]
18.45 Uutiset [6777860]
18.55 Regionala nyheter [9642131]
19.00 Aktuellt [41605]
19.15 Go'kväll [137131]
Magasin.
20.00 Kulturnyheterna [64570]
20.10 Regionala nyheter [8404860]
20.30 Musikbyrån (R) [6082]
Musikmagasin. Del 4 av 10.
"Musikbyrån" tar en djupare titt på artisters tolkningar av andra artisters musik. Med bl a Nouvelle Vauge och Señor Coconut.
21.00 Bokbussen [8063]
Bokprogram. Del 3 av 8. Vad är sambandet mellan medicin och böcker? Möt Agneta Pleijel, PC Jersild, Anna Jansson, Richard Fuchs och Marie Bosson Rydell. Även 22/11 och 25/11.
21.30 Arty [7334]
Konstmagasin. Hur kommer det sig att konstvärlden har blivit en så populär spelplats för drama och romaner? Möte med Ernst Billgren och Siri Hustvedt. Del 4 av 8.
22.00 Aktuellt [61421]
22.25 A-ekonomi [5669044]
22.30 Toppform [3518]
Hälsoprogram. Deltagare från tidigare säsonger utmanar årets deltagare i curling. Sara bakar bröd och tipsar om nyttiga och annorlunda pålägg. Del 5.
23.00 Nyhetssammanfattning [67792]
Utrikes, inrikes och regionala nyheter.
23.03 Sportnytt [300043112]
23.15 Regionala nyheter [6295841]
23.25 Väder [9912627]
23.30 Safe [318995]
FILM Amerikansk thriller från 1995. Carols nästintill perfekta liv förändras drastiskt då hon blir sjuk. Hennes liv förvandlas till en fasansfull terror. I rollerna: Julianne Moore, Peter Friedman, Xander Berkeley.
1.30–2.00 Filmkrönikan (R) [3074193]

3 VIASAT

7.30 Ed, Edd'n'Eddy [365529]
8.00 Masken [915088]
8.30 Simpsons (R) [5201976]
9.55 Oprah Winfrey show (R) [3647792]
10.50 Våra bästa år (R) [2846841]
11.40 Everwood [9803709]
12.30 Ensamma hemma [7974112]
13.25 Lyckochansen [2085082]
13.50 Våra bästa år [4051353]
14.40 Oprah Winfrey show [5268421]
15.35 Extreme home makeover (R) [6678889]
16.30 Från koja till slott (R) [878247]
17.30 Cityakuten [2557501]
18.25 Nanny [205402]
18.55 Simpsons [679063]
19.25 Du är vad du äter [913605]
Brittisk realityserie från 2004. Del 3 av 18. Allyson Conner och hennes mamma Angela Goodall äter och dricker alldeles för mycket.
19.55 Update [5271247]
Nyhetssändning med väder.
Även 20:55 och 23:00.
20.00 Extreme home makeover [169327] Amerikansk inredningsserie från 2003. Del 11 av 14.
21.00 Bones [600773]
Amerikansk kriminalserie från 2006. I rollerna: Emily Deschanel, David Boreanaz, Jonathan Adams.
22.00 Vanished [606957]
Amerikansk kriminalserie från 2006. Del 6 av 13. Reportern Judy Nash bestämmer möte med Kelton så att de kan jobba ihop. I rollerna: Gale Harold, John Patrick, Amedori, Ming-Na. Även 23/11.
23.00 Ondska [999334]
Svensk samhällsserie från 2006. Del 3 av 6. Det tredje avsnittet av Ondska handlar om sexuell sadism.
0.10 Navy CIS [7286754]
1.05 Sex and the city [74720822]
1.40 Cityakuten (R) [9709174]
2.40 Drew Carey show [5932990]
3.05 Drew Carey show [3312280]
3.30 CIA – the agency [9364957]
4.30 Snip and tuck [6292735]
5.20 Straight dates by gay mates [9302613]
6.05–6.55 Ellen DeGeneres [3373464]

4

6.50 Nyhetsmorgon [97827773]
11.00 Nyhetsmorgon efter tio [583228]
12.30 Jackpot [7905082]
13.25 Hem till gården [368315]
13.55 Nyheterna [3291957]
14.00 Dagens rätt [186179]
14.25 Nya tider (R) [520044]
14.55 Ordjakten [5254228]
15.50 Nyheterna [7234686]
15.55 Martha [6689995]
16.50 Lattjo lajban: Totally spies [3492063]
17.15 Doktorn kan komma [9591063]
18.15 That '70s show (R) [658570]
18.45 Förkväll [5727711]
18.55 Lokala nyheter och väder [4250044]
19.00 Förkväll, forts [521353]
19.50 Lokala nyheter [5270518]
19.55 Lokalt väder [5279889]
20.00 Nyheterna och ekonominyheterna [719911]
20.30 Trälen [169452]
Svensk realityserie 2006. Del 19 av 33. Här möts en grupp människor från samhällets två ytterligheter på den öde ön Trälen. Även 21/11.
21.00 Äntligen hemma [608315]
Svenskt inredningsprogram från 2006. Del 9 av 12. Lulu Carter hjälper en familj att förvandla sin källare till ett arbetsrum. Även 25/11.
22.00 House [339334]
Amerikansk dramaserie från 2004/2005. Del 12 av 22. House och hans team försöker ta reda på varför sportstjärnan Hank Wiggen plötsligt börjat bryta benen i kroppen.
22.55 Nyheter [1802518]
23.35 Alias [965537]
Amerikansk thrillerserie från 2005. Del 17 av 17.
0.30 Anna Pihl (R) [2999483]
1.20 Trälen [5080532]
1.50 Lost (R) [7902938]
2.40 Nattöppet [4337303]
3.45 House [2313700]
4.30 Svenska underbarn (R) [6299648]
5.15 Will & Grace (R) [8971209]
5.40–6.50 Nattöppet [3182735]

5

17.15 Kortnytt
17.16 Zon5: Loppshop
Pyjamasparty med Fanny i köket. Testloppet testar hårspray och i Hästebäst del 5 av 9 blir det westernridning.
17.45 Buu-klubben
Hencka tittar med dig på bland annat Kossan Connie, Olle, Olivia och Dracula del 4 av 5 och Maggan och Måns.
18.15 TV-nytt
18.30 Krönikan
Dansk serie om efterkrigstidens nya generationer. Del 8 av 22. 1954. Erik tappar kontrollen, både på Bella och på hemmaplan. Trots vissa Tvivel planerar Søs att gifta sig.
19.30 De gjorde historia
Del 7 av 10. Den orangea revolutionen. Viktor Jusjtjenko har haft en nyckelroll då det demokratiska Ukraina sökt sin plats mellan öst och väst.
20.00 TV-nytt
20.20 Strömsö
Owe, Lee och Jim gör alla varsin lampa för att lysa upp i novembermörkret. Dagens gäst är också av det upplysande slaget, Max Jansson. Tillsammans med Susanna diskuterar han digitaliserinens vedermödor i Strömsöbiblioteket. I köket bjuds det på pasta med räkor och musslor och Elisabeth hälsar på en storfamilj i Karislojo som producerar sin egen el.
21.00 Sportmagasinet
Människor i idrottens värld.
21.30 Kandidaterna
Komediserie som driver med sökandet efter hjältar. Komikern Chris Lilley spelar fem karaktärer som gjort fantastiska insatser för sina medmänniskor. Del 3 av 6. Jakten på årets australier.
21.55 Norge runt
Skattjakt. Har man tur kan en skål man köpt för några kronor visa sig vara en riktig dyrgrip.
22.00–23.30 Nero Wolfe: Hittebarnet
Amerikansk deckarserie. Del 9 av 19. Nero Wolfe får besök av miljonärsänkan Waldon som har hittat en övergiven baby framför dörren till sitt hus. Hennes avlidne man påstås vara far till barnet.

TV 1

5.55 Ettans morgon-tv [15152686]
9.15 Läkarna på landet [1871727]
10.15–10.40 Finsk skol-tv: Mediekompassen: Bildskola [5347131]
11.00–11.10 Tv-nyheter [24228]
12.35 Go Yoyo Go [236976]
12.45 Feliz Navidad – Bon Nadal [614570]
13.00 Tv-nyheter [96976]
13.05 Kraftverk [424624]
14.00 K-kont: Reportage [93204]
14.15 Arto Nyberg [49711]
15.00 Tv-nyheter [50334]
15.05 Mord och inga visor [5447957]
Brittisk kriminalserie.
15.50 Ettans salong [3299334]
16.10 A-punkt [5849696]
16.30 MOT [7228]
Vilket skulle undersökas.
17.00 Tv-nyheter och ekonominyheter [75605]
17.10 Rullande stenar [35247]
Ett magasinprogram för äldre.
17.40 Nyheter på teckenspråk [7961228]
17.45 FST: BUU-klubben [48711]
Hencka tittar med dej bl a på Kossan Connie, Olle, Olivia och Dracula del 4/5 och Maggan och Måns.
18.15 FST: TV-nytt [421957]
18.30 Nyhetsrubriker [84995]
18.35 Loppis Redesign [1455044]
Redesignade Loppis bjuder på lite gammalt och lite nytt – höjdpunkterna från lördagens Loppis och alltid något lite extra som inte visats förut.
19.10 K-trappan [5183024]
Mångsidigt kulturprogram.
20.00 En sann historia: Chokladmannen [247]
Jouni Repo har nått 50-årsåldern och är ett sällsynt fan i musikvärlden.
20.30 Tv-nyheter och väder [84060]
20.55 Sportrutan [5891315]
21.00 Körsbärsdrottningen [10889]
Del 3 av 3. Kärlekens färg är röd. Ruth vägrar lämna sin hemgård och hålls som fånge i sitt eget hem. De allierades trupper anländer till landet och kriget är äntligen över.
22.30 Trist, herr minister [222]
Del 3 av 6. Socialministern lägger fram ett lagförslag med hög profil, men det skjuts i sank med en gång då ministrarnas privata ägande tas upp till diskussion. Vem myglar nu igen?
23.00 Tv-nyheter [91247]
23.10 Kulturnyheter [1226889]
23.15 FST: Kvällsnytt [1216402]
23.20 Ny film: Supermannens son [7893537] Huvudrollen i animationen av Kaisa Penttilä har en pojke vars mamma är superman.
23.35 Ny film: Min mamma och pappa [7157957]
0.05–0.15 Euronews [9502342]

YLE

6.30 Ylekax [80792678]
10.00 Revolver [22112]
11.00 Dolt ord + Spelpåse [93686]
12.00 Tellus-frågesport [9398711]
13.10 Dagens rubriker [781421]
14.05 Mötesplats [190711]
14.35 Vihreä kulta [8350518]
FILM Finskt drama från 1939. I rollerna: Hanna Taini, Olavi Reimas, Sven Relander. Regi: Valentin Vaala.
16.00 Superfarmen [7155]
16.30 Drake & Josh [52266]
16.55 Puss och kram, Felix [6524957]
17.20 Lilla tvåan [73082]
17.50 Regionala nyheter [7761792]
18.00 Tv-nyheter och ekonominytt [49334]
18.15 Tvåans höstväder [9656334]
18.20 Akuten [624063]
19.00 Brytpunkt för nationen [37614]
19.45 Nikolaj och Julie [147518]
Julie har kommit hem men för att återgången till jobbet skall lyckas behövs det en attitydförändring. Nikolaj har beslutat att förbättra relationen till sin pappa, men det är inte helt lätt.
20.30 Djuren i mitt liv: Superveterinärer [9792]
Veterinärerna i Royal Veterinary College behandlar idag en springerspaniel som har en bakterieinfektion samt en ålderstigen ren. Hur återhämtar sig katten Harry efter hjärtoperationen?
21.00 Aktuella tvåan [36082]
21.35 Mästarnas liga i fotboll [7568421] Refereras i flerljud av Frank Sjöman samt på finska av Tapio Suominen.
0.00 Pressklubben [9483]
Vad var veckans intressantaste nyhet? Varför blev den en nyhet?
0.30 VM i rally: Nya Zeeland [5971174]
De bästa bitarna från VM-rallyt i Nya Zeeland.
1.30–2.15 Musik-tv [2062464]
Listan top3.

MTV3

6.25 Godmorgon Finland [62347518]
9.10 Vinstpotten [4355696]
10.10 Köpkanalen [2686131]
12.10 MTV3 Chatt [9251605]
13.00 Drop 3 [167518]
13.30 Word Puzzle [716024]
14.05 Nallen i det blåa huset [3213995]
14.30 Brorsan är ett geni [892228]
14.55 Vinstpotten [816353]
15.25 Intensiven [2102995]
16.20 Matstället (R) [396247]
16.35 Vinstpotten [6331247]
17.00 Emmerdale [529334]
17.30 De vackra och de djärva [522421]
18.00 Sexans nyheter, väder och sport [314044]
18.15 Nöjesnytt [119150]
18.30 Fräscha upp hemmet [508841]
19.00 Sjuans nyheter [525063]
19.15 Kauppalehtis ekonomiska nyheter [282605]
19.25 Dagens väder [8996537]
19.30 Dolda liv [355686]
Finsk dramaserie. Ami planerar en glansbildsframtid för familjen Vainio.
20.00 OC [335957]
Amerikansk dramaserie. Systrar emellan. Det är vinterlov och Marissas syster, Kaitlin Cooper kommer hem från skolan i Montecito, och allt är inte som det ska.
21.00 Flykten [971773]
Amerikansk dramaserie. Sju djärva män. Michaels fru hälsar på i fängelset. Veronica och Nick går i Quinns fälla.
22.00 Tians nyheter [342792]
22.20 Resultatrutan [5579995]
22.30 Sex fot under [3424686]
Amerikansk dramaserie.
23.40 Kodnamn: Evighet [6733650]
Amerikansk dramaserie. Prisjägaren.
0.40 Nöjesnytt (R) [3992919]
0.55 Köpkanalen [6025803]
1.25–6.20 MTV3 Chatt [23058174]
6.20 Köpkanalen [46095782]

ÅLANDS RADIO 91.3 MHZ

5.45–9.00 Gomorron. Programledare: Liv Örneryd. **5.50** Betraktelse. Av Katarina Gäddnäs. Även 18:15. **5.55** Ålandsnytt. **6.00** Aktuellt. **6.30** Ålandsnytt. **7.00** Aktuellt. **7.30** Ålandsnytt. **8.00** TT-nyheter. **8.02** Musikpaletten. Spelmansmusik **8.30** Ålandsnytt. **8.45** Sagostunden. I dag lyssnar vi till andra delen av sagan Trollgubben i Storberget, skriven av Anna Wahlenberg och uppläst av Astrid Olhagen. Veckans samtliga avsnitt Även fredag 12:30. **9.00** TT-nyheter. **9.02–14.00** Mitt på dan. Programledare: Tom Wiklund. **9.30** Ålandsnytt. **10.00** TT-nyheter. **10.30** Ålandsnytt. **10.40** Musik. **11.00** Aktuellt. **11.10** Musik. **11.15** Kulturen. Även 17:45 och lördag 9.15. **12.00** TT-nyheter och Ålandsnytt. **12.05** Rätt skall vara rätt. Frågetävling. **13.00** TT-nyheter och Ålandsnytt. **13.05** Lyssnarnas telefonönskemusik. **14.00** TT-nyheter och Ålandsnytt. **14.05** Min Musik. Red: Eva Nyberg. Även söndag 13:00. **15.00** Aktuellt. **15.15** Utesändning. Även söndag 14:30. **15.15–16.45** Åland i dag. Programledare: Tony Wikström. **16.00** TT-nyheter. **16.02** Ålandsnytt. Även 18:03. **16.45** Kulturen. Repris. **17.00** Aktuellt. **17.03** Ålandsnytt. Repris från 17:02. **17.15** Betraktelse. Repris. **17.30–18.00** Musik. **4.30** Musik.

TV ÅLAND
INFOKANALEN
Håll i er för nu flyger vi!
Österut och västerut. Vi intar både Finlands riksdag och Sveriges största flygplats.

Vantolkad statistik

Genmäle till **Carl-Gustav Flink** 16/11 -06.

Carl-Gustav Flink går den 16/11 i Nyan till frontalangrepp mot den statistik som ligger till grund för LR:s miljöhandlingsprogram samtidigt som han, sin vana trogen, inkompetensförklarar miljöbyråns tjänstemän.

Förmodligen har de senare för länge sen insett det meningslösa i att bemöta C-G F:s utfall, men eftersom hans tolkning av miljöstatistiken kan tänkas missleda allmänheten, är en granskande kommentar på sin plats.

C-G F:s siffror visar den procentuella fördelningen från olika utsläppskällor i landskapet jämfört med motsvarande från hela Skärgårdshavet. Flink tycker att jordbrukets utsläpp på Åland ska ligga på samma nivå som i Åboland. Detta kan kanske stämma om man räknar per ha odlingsmark, men inte alls om man ser till den totala utsläppsnivån.

Det avrinningsområde i Egentliga Finland som belastar Skärgårdshavet, omfattar c:a 290.000 ha åker medan motsvarande areal för Åland är 14.000 ha, det vill säga mindre än en tjugondedel.

Om man däremot ser till produktionen av odlad fisk t.ex. år 2005, ligger Ålands 5220 ton något över Egentliga Finlands nivå 4159 ton. Detta förhållande medför självklart att de procentuella andelarna av totalutsläppen blir helt olika i respektive region, vilket också framgår ur miljöbyråns statistik. Lantbruket i Egentliga Finland kommer därför att få en helt annan tyngd i utsläppsstatistiken i Skärgårdshavet än lantbruket på Åland.

Som känt kan man med statistik ”bevisa” nästan vad som helst som gagnar ens syften om man underlåter att redovisa bakgrundsfakta.

Johan Franzén
Föglö

Ge inte bort kattungen för tidigt!

I Marknaden och Torget fanns denna vecka (vecka 46) annons om en sex veckor gammal kattunge som söker nytt hem.

Sälj inte bort en så liten kattunge, det är alldeles för tidigt!

En sexveckors kattunge är en bebis som inte klarar sig utan sin mamma. Det spelar ingen roll att kattungen äter själv, han är ändå inte klar att lämna mamman. Vänta i alla fall några veckor till för den lilla kattens bästa!

Kattförbundet SVERAK i Sverige och motsvarande SRK i Finland rekommenderar att kattungar ej tas från mamman före 12 veckors ålder. Detta för att kattungen ska få möjlighet att utvecklas på rätt sätt.

En kattunge som tas för tidigt från mamman kan utveckla störda beteenden och som vuxen få svårt att interagera både med människor och andra katter. Det är inte heller bra för kattungens allmänhälsa att lämna mamman för tidigt.

Hjälp till att höja kattens status! Ge inte bort ungarna för tidigt. Låt inte din katt få ungar hur som helst, kastrera både honor och hanar.

En katt är ingen slit- och slängvara, katten är en vän som du kommer att ha i minst 10 år. Katten behöver lika mycket omvårdnad och omsorg som andra djur.

Tänk på det innan du skaffar katt!

På www.katter.nu/artiklar/artikel_3_010714.htm finns en artikel att läsa om varför kattungar inte bör lämna mamman före 12 veckors ålder.

Anna Wiksten

Kräver omvårdnad. ”En sexveckors kattunge är en bebis som inte klarar sig utan sin mamma”, skriver insändarskribenten. Foto: IAN FALCK

Vilka uppdrag ger pension?

Genom åren är vi många ålänningar som haft diverse förtroendeuppdrag i landskapets olika kommittéer, nämnder och arbetsgrupper. Är arvodena man erhållit pensionsberättigade?

När har detta i så fall skett? Svar önskas av en

Fd förtroendevald

Gör något bra tillsammans!

Liberalernas Viveca Eriksson tycker att Ålandstillägget införs för pensionärer med låga pensioner. Det är bra. Det behöver inte utredas som är föreslaget i landskapets budgetförslag.

Detta är ett ypperligt tillfälle för partierna att visa att man kan komma överens! Inför Ålandstillägget för pensionärerna och gör något bra tillsammans för en gångs skull.

Fd bonde

Julkalendern

Bland kompositören Ludwig van Beethovens mest kända verk finns hans femte symfoni i c-moll, ”Ödessymfonin”. Finalen i fjärde satsen av nionde symfonin har blivit Europahymnen, och en annan populär komposition är Für Elise. Hur många symfonier skrev Beethoven?

Klipp och klistra ihop din egen adventskalender! Varje dag publicerar Nyan en fråga och en bild. Svaret på frågan är ett nummer mellan 1 och 24 som talar om var i Nyans julkalender du skall klistra in bilden. Om du har klistrat alla rutor rätt har du fredagen den 22 december en vacker bild gjord av Jonas Wilén.

Kalendermallen kan hämtas från Nya Åland på Uppgårdsvägen i Dalbo. Klarar du hela pusslet kan du vinna originaltavlan av Jonas Wilén. Två bokpriser delas också ut bland deltagarna. Skicka den färdiga bilden till Nya Åland, Uppgårdsvägen 6, 22100 Mariehamn senast 29 december. Märk kuvertet ”Julkalender”. Frågor? Ring Karin Erlandsson, tfn 529 476 eller via e-post karin.erlandsson@nyan.ax

sms

Messa Nyan

0457-323 4444

● Blondinen med tuff håruppsättning och gråblå klänning och brunetten med underbara lockar, svart tublinne, shorts och ljusbruna stövlar. Ni rockade på dansgolvet på ÅBN!! Ni rörde er som gudar. Vilka är ni?! **040.**

● Vore säkrare om dessa så kallade farthinder i staden tas bort snarast möjligt. De är en fara för trafiksäkerheten. Det sinkar till exempel ambulansen och brandkåren, liv kan gå till spillo i värsta fall! Whiplash-skador kan uppkomma, fordon kan skadas. Tänk på miljön, inbroms/gaspådrag vid hindren, miljökonsekvensbedömning bör göras. **Chauffören.**

● Hehe. Snygg hund i Eckerös rondell. Synd att rondellen är så liten. **040.**

● Jag håller med, Ålcom är extremt dyra, men sen blir jag arg när man ska behöva betala dyr månadskostnad fast internet inte fungerar på en hel dag utan att dom gör något åt det. Bättra er eller så byter jag operatör! **0457.**

● En fråga till MISE, har ni tänkt ut vad man ska sortera använda bindor och tamponger som? **Undrar.**

● Jag hoppas att jag alltid behåller hälsan, mardrömmen är ÅHS och dessa inkompetenta läkare. **040.**

● Du som skrev om en kille som ”får mig att känna mig så speciell”, menar du kanske en kille med initialer JL? **Misstänksam.**

● Nu börjar vi ledsna på dej kille som varje morgon måste äta frukost i bussen. Tar det inte slut snart skickar vi in en masskrivelse till bussbolaget att de ska neka dej från att åka buss. **Arga medresenärer.**

● IFK, vi är många som önskar få tillbaka den äkta, fräscha, bredrandiga grön/vita halsduken! **I. Öst.**

● Inte konstigt att mopedolyckorna ökar när mopedisterna inte kan trafikreglerna. Var på håret att de 2 mopedisterna som svängde ut framför en på huvudväg så man måste tvärnita. Skulle kanske låtit bli att bromsa så de lär sig någonting... **040.**

● Svar till NOX. Den frågan var väl den dummaste som ställts, antalet för icke rökare må vara högre men om du tog en titt på ålder, hälsa och dödsorsak på dessa personer skulle du nog se en tydlig skillnad på vilken kategori som hade bättre förutsättningar att leva vidare då döden inträffade? **0457.**

● ÅBN var succé! Härligt att det finns såna som fixar roliga tillställningar för en gångs skull! Hoppas det ordnas igen. **:)**

● Vicken rolig tävling! Och suveränt förstapris! Tack för tidernas julkalender, Nyan! **Pysslingen.**

● Du Saxen det finns före detta sonhustrur som lever så rykten sprids också. **040.**

● Kan inte tidningarna sätta ut namn på personer och företag som sponsrade i sponsorsinnesimmet, det vill säkert företagen om de ska sponsra nästa gång. **0457.**

● Oxiga jag, vart du till i en lada eller haha. **0457.**

● Har nu hört på vad dom säger i LS (5,5 tim). Med så mycket munhuggeri förvånar det mig att ni kan vara i samma rum. Ni har ju ett inbördeskrig. **040.**

● Den som hade en Ford 1.1 till salu för 300e förra veckan, ditt tel.nr var inte i bruk.Ta gärna kontakt om den finns kvar! **050 466 17 02.**

● Du kan vara mitt skafferi, så kan jag ha min banan däri. **Hälsningar Putte.**

● Du Jocke E. på sjömansskolan, varför dumpade din före detta tjej dig när du är så underbar? Skulle det ha varit andra vägen skulle jag ha förstått. **Mvh Flickan.**

ÅM i mobilfoto

Sänd MMS till 0457-323 44 44
Alla bidrag visas på Nyans hemsida.
Klicka på ”Bilder – MMS” på startsidan

● Utsikt genom en ventil. **Bitte.**

redaktion@nyan.aland.fi

Nyans ros

...och tack till **Jomala församling** och **Joe Brandt med medhjälpare** som ordnade konfirmationsträffen för 50-årsgruppen, och tack för gott kaffe med tårta och trevlig samvaro. Mari-Ann Åkerblom. PS. Tack till er alla andra som jag fick träffa. DS.

...till **Mattssons** i Godby och leksaksaffären **Dillen** i Mariehamn, samt **övriga** som har bidragit till att vi har kunnat förverkliga vår verksamhet med babylådor till Baltikum och leksaker till ÅHS barn och ungdoms avdelning. Mariehamns Marthaförening rosar.

...till **Britt-Marie** och **Rune** för att jag fick vara på ”dagis” även lördag och söndag. Rosar gör Chippe.

Nya Åland tar gärna emot insändare som e-post eller på diskett. Det går också bra att skriva eller faxa.

Adressen till Nya Åland är:
Pb 21, 22 101 Mariehamn
Fax:
(018)-23 449
Tfn:
(018)-23 444
e-post:
redaktion@nyan.ax

mitt i allt

Nina Fellman

Total panik, behöver hjälp!

Ok.
Nu har jag panik.
Ni vet, det där med presidentbalen. Det var inte bara ett skämt. Jag ska dit, och nånting måste jag ha på mig.

I fredags gjorde jag ett halvhjärtat försök att leta efter klänning. I en butik skakade expediten bara på huvudet, i den andra mumlades det om bristande underlag och sömmerskor.

Sömmerska! Välja tyg och modell och prova och bestämma holksömmar och intagningar och guvetallt som det ska bestämmas om med en klänning. Tid har jag inte alls, och inga kunskaper heller.

I garderoben hänger en klänning från för femton år sedan, men den är i dagsläget alldeles för stor.

I bekantskapskretsen råder en i det närmaste total avsaknad av galaklänningar, åtminstone så här långt. Och Stockholms klädghetton känns så många ålandsfärjor bort över stormiga hav att jag och min tunna plånbok inte ens orkar tänka på det.

Jag utlyser härmed en liten kampanj för att hjälpa en nödställd. Har du ett tips att ge eller en klänning att låna ut, storlek 38, inte för mycket rysch och volanger, hör av dig. E-post nina.fellman@nyan.ax.

Jag är 1,58 lång. De enda två färger jag inte står ut med är aprikos och turkos. Knallrött skulle sitta bra. Ge mig något att välja på så lovar jag att visa upp alternativen och låta er, kära läsare, rösta på den snyggaste utstyrseln. Jag garanterar inte att det blir just den, men det får bli en så kallad rådgivande folkomröstning.

Dessutom skulle jag gärna upplåta min barm för viss produktplacering. Likaså mina öron. Finns det någon åländsk smyckesdesigner eller silversmed där ute som vill pryda mig för presidenten – hör av er. Jag köper, och berättar gärna för alla varifrån de kommer. Jag är väl inte Madonna precis, men knappast kan det göra någon skada heller.

Nu hör jag ett visst undertryckt muller därute. Kanhända är det någon myndig strupe som vill harkla sig och mana till en mer passande återhållsamhet . Nåväl. Ni får låta bli att titta som tycker så.

Jag har i åratal klätt mig i second hand, och tycker att lånta fjädrar har många fördelar. Bland annat att man slipper betala för ett plagg man använder så sällan att man växer ur det på något sätt innan det är dags nästa gång. Presidentbalen är en högtidlig tillställning, men man behöver ju inte ta sig själv på så stort allvar för det.

Ingen tid för de sjuka när sjukdom ska botas

Instrumentellt. Vi har en bra sjukvård på Åland, men är den alltid god? Det saknas en dimension av ansvarstagande och empati i vården som gör att patienter alltför ofta blir ensamma med sin rädsla och oro. Arkivfoto: ANDREAS SÜDHOFF

När man blir sjuk, i kroppen eller knoppen, vad vill man helst av allt? Vad längtar man efter så man kan gråta åt det? Svaret är så simpelt att man nästan inte behöver säga det, men ändå: Man vill bli frisk. Man vill ha det som andra som inte är sjuka tar för givet – hälsan.

En allvarlig och tärande sjukdom, av vilket slag det än vara månde, ställer en människa utanför vardagen, utanför sitt eget liv, utanför till och med kontakten med de allra närmaste. Allt fokuseras på och relateras till sjukdomen, även försöken att leva vidare och kringgå problemen.

När man frågar gamla människor vad de värderar högst, förutom sina anhöriga, svarar de oftast ”Att ha hälsan”. Det fattar sällan den som alltid haft den, inte riktigt. När man är frisk är man på ett i och för sig hälsosamt sätt avskärmad från sin dödlighet och sin skröplighet, och när man är riktigt ung är man i det närmaste odödlig. Så ska det vara för att man ska ta sig an livet med den rätta energin.

Ändå skulle man nästan önska att särskilt de människor som vårdar oss när vi blir sjuka någon gång själva hade upplevt en hyfsat allvarlig åkomma. Det är tyvärr så, och jag ber om ursäkt för dem som inte känner igen sig, att det är snarare regel än undantag att de läkare man möter vårdar isolerade fenomen och sjukdomar, inte människor med rädslor och oro.

Detta är ingen ny diskussion, långt därifrån, men utvecklingen tycks inte alls vara på väg åt rätt håll. Inom sjukvården är det fortsatt svårt att hitta den där läkaren vi drömmer om, som både är tillräckligt kunnig på sitt område och som orkar bry sig om och ta ansvar för sina patienter.

Bristen på läkare och annan vårdpersonal, brister i rutiner och organisation, kanske brister i utbildningen, kanske helt enkelt utslitten empati gör att man allt för ofta hör om människor som bollas runt med remisser från den ena läkaren till den andra. Människor ordineras mediciner av olika läkare, utan att någon gör en helhetsbedömning. Människor får besked om allvarliga, ibland livshotande sjukdomar, och lämnas ensamma med sin ångest.

Människor med svåra sjukdomar blir tvungna att kämpa hårt för att få rätt vård, inte för att vården inte finns utan för att ingen orkar ta ansvaret för människan snarare än sjukdomen, som behändigt man skickar vidare till nästa specialist.

Jämsides med skolmedicinen finns ett helt geschäft av alternativvård som rent medicinskt kan variera från ren humbug till accepterade terapiformer. Det alternativvården är bättre på är att ge den rädda människan mer utrymme att läka sig själv, vilket ibland visat sig vara lika effektivt som att skicka hem en rädd och orolig människa med recept på mediciner som borde göra henne frisk.

I efterdyningarna av den diskussion som initierades i lagtinget kring sjukskrivningar och utkomststöd kan man också fundera på följande: Vad beror det på att allt fler människor med psykisk besvär inte blir friska så snabbt som företag och myndigheter önskar? Kan det ha att göra med en alltför instrumentell och snabbfixande vård för sjukdomar som i grunden behöver tid och mänsklig empati för att läka ut?

Är det inte helt enkelt så att vi både som medmänniskor och inom vården saknar det bästa och billigaste läkemedlet av alla – tid för omsorg och ödmjukheten att erbjuda just det?

NINA FELLMAN
nina.fellman@nyan.ax
528 441

KOMMENTARER TILL LEDAREN
www.nyan.ax

klippt & skuret

Dagens Nyheter konstaterar på ledarplats att pojkars skolprestationer fortsättningsvis är avgjort sämre än flickornas.

”Det märkliga är att pojkarnas ständiga underläge i skolan inte verkar inverka på deras goda självförtroende.

En lång rad undersökningar visar att pojkar i allmänhet ser ganska ljust på sin tillvaro och sina framtidsmöjligheter. I skolan är pojkarna mindre stressade och värderar sina förmågor högre än flickor. Och när de blir äldre förväntar de sig högre löner och bättre karriärsmöjligheter än sina kvinnliga klasskamrater.

I den allmänna debatten är det oftast flickornas attityder och åsikter som ifrågasätts. Men frågan är om inte pojkarnas självbild är mer problematisk.

Trots allt har den ökade jämställdheten inneburit att flickrollen har förändrats och breddats. Många flickor får fortfarande lära sig traditionella dygder, som värdet av social kompetens och hårt arbete – men samtidigt lär de sig att de har rätt att ta plats.

Pojkarna, däremot, presterar mindre än flickorna – men förväntar sig ändå öppna dörrar på arbetsmarknaden.”

Nya Åland
Grundad 1981.
Utkommer måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag.
Medlem av Tidningarnas förbund.
Kontrollerad upplaga 2005:
7.256 ex.

FÖRLÄGGARE
Nya Ålands Tidningsaktiebolag
ADRESS
Pb 21, 22101 MARIEHAMN
Uppgårdsvägen 6
Öppet mån-fre kl 8.30-16.15
KONTAKTER
Tfn (018) 23 444 (kl. 8.30-16.15)
Nyhetstips: tfn 0457–313 4444
Annonsavdelning och administration: fax (018) 23 450
Redaktion: fax (018) 23 449

Nya Ålands hemsida
www.nyan.ax
DISTRIBUTION
Blir du utan din tidning ring Posten, tfn 636 751 (kl 7.00-8.30) eller Nya Åland, tfn 23444 (efter kl 8.30)
REDAKTIONEN
Chefredaktör & ansvarig utgivare: Nina Fellman
tfn (018) 528 441
nina.fellman@nyan.ax
Ansvarig nyhetschef:
Ulf Weman tfn (018) 528 442
redaktion@nyan.ax
Arkiv: Marita Smeds
tfn (018) 528 465
arkiv@nyan.ax
Familjeredaktör:
Maj-Len Lindholm
tfn (018) 528 449
Kulturredaktör: Jan Kronholm
tfn (018) 528 466
kultur@nyan.ax
Sportredaktör: Malin Tillström
tfn (018) 528 478
sport@nyan.ax

ANNONSAVDELNINGEN
Annonsärenden:
Delice Lindegren
annons@nyan.ax
tfn (018) 528 457
ADMINISTRATION
VD: Stefan Norrgrann
tfn (018) 528 447
stefan.norrgrann@nyan.ax
Ekonomichef:
Katrin Lindqvist
tfn (018) 528 446

Prenumerationer:
Margareta Sävstrand
tfn (018) 528 443
prenumeration@nyan.ax
TRYCKERI Consa-Print Ab, Mariehamn, ISSN 0359-1414
PRENUMERATIONSPRISER
1.1.2006
Fortlöpande helår..... 159 €
halvår..... 85 €
kvartal ..... 44 €

STOPPTIDER FÖR ANNONSER

Publiceringsdag	Efter text & mindre annonser	Annonser större än 600 mm	Färgannonser
Månd	fre kl 12	tor kl 14	tor kl 14
Tisd	mån kl 12	fre kl 14	fre kl 14
Onsd	tis kl 12	må kl 14	må kl 14
Torsd	ons kl 12	tis kl 14	tis kl 14
Fred	tor kl 12	ons kl 14	ons kl 14

Torget: onsdagar kl 12.00.
Tel. 0600-9-1219

Kartorna i Nya Åland är publicerade med tillstånd av Lantmäteriverket.
© lantmäteriverket, tillstånd nr 364.

M:HAMN	ÅBO	M:HAMN
11.00 4)	17.00/18.30	23.20 L
03.45 L6)	08.00/09.10 6)	14.35

M:HAMN	H:FORS	M:HAMN
23.55	09.55/17.00	04.15

M:HAMN	STOCKHOLM	M:HAMN
04.25	09.30/17.00	23.45
14.45 6)	19.15/20.15 5)	03.35 L
23.30 L	06.00K 1)/07.30K 2)	10.50 3)

L=Långnäs K=Kapellskär
Biljettförsäljning och incheckning avslutas 10 min. före avgång.
Bokad bil skall vara incheckad och klar 30 min. före avgång.

1) 25.11 ank. Sto 05.00. 26.11 ank. Kap 07.30
2) 25.11 avg. Sto 06.00. 26.11 avg. Kap 08.30
3) 25.11 och 26.11 ank. Långnäs 12.20
4) 25.11 och 26.11 avg. Långnäs 12.30
5) Inställd 1.12 och 2.12
6) Inställd 2.12 och 3.12

Jul-/nyårs-trafiken: kontakta vår bokning!

SILJA LINE
Torgg. 14. Tel 16 711 eller **06001 74552** www.silja.fi

ÅLANDSTRAFIKEN 14.8.2006–7.1.2007

MARIEHAMN–KAPELLSKÄR

Måndag-torsdag			Fredag-söndag		
MARIEHAMN		KAPELLSKÄR	MARIEHAMN		KAPELLSKÄR
08.00	▶	09.30	**07.00** 1)	▶	08.30
16.00	▶	17.30	**13.00**	▶	14.30
15.30	◀	**12.00**	**19.00**	▶	20.15
22.30	◀	**19.00**	12.30	◀	**09.00** 1)
			18.30	◀	**15.00**
			00.05	◀	**20.30**

Kombinerar med landsortsbussar linje 2, 3 och 4. Ej helgdagar.

1) Ej söndagar. Jultrafiken: kontakta vår bokning!
Buss Sto–Kap avgår från Cityterminalen 1h 40 min före fartygets avgång. Buss Norrtälje–Kapellskär ca 45 min före fartygets avgång. Även buss Kapellskär–Stockholm (färdtid ca 1h 20 min) efter fartygets ankomst. Bussen går via Norrtälje.

ÅLAND–STOCKHOLM dagligen

ÅLAND		STOCKHOLM
01.10 L	▶	06.30
04.35 M	▶	09.40
10.15 M	▶	15.30
14.25 M	▶	18.55
14.10 M	◀	**07.45**
23.35 M	◀	**16.45**
07.45 M	◀	**18.00**
03.20 L	◀	**20.10**

ÅLAND–FINLAND dagligen

ÅLAND		ÅBO		H:FORS
03.30 L	▶	07.35		
14.25 M	▶	19.50		
23.45 M	——▶			10.00
14.10 M	◀	**08.45**		
01.00 L	◀	**21.00**		
04.25 M	◀——			**17.30**

Jultrafiken: kontakta vår bokning!

M=Mariehamn L=Långnäs

Biljettförsäljning, incheckning och ombordstigning avslutas 10 min. före avgång. Bokad bil skall vara incheckad och klar att köras ombord senast 30 min. (i M:hamn 20 min. vid avg. kl. 07.00) före avgång. Transfer Mariehamn (Storag. 2)–Långnäs 1 timme före avgång, även Långnäs– Mariehamn, förhandsbokning 10 EUR/person. Barnrabatt.

VIKING LINE
Storag. 2, tel 260 11, bokn. 262 11
www.vikingline.ax

TALLINK
3 DAGARS SPA-RESA TILL TALLINN Fr. 399 € /person
inkl. del i B2-hytt och del i dbl-rum
Erbjudandet gäller t.o.m. 30.11.2006
Sthlm - Mariehamn - Tallinn
18.00 ▶ 00.50 • 01.00 ▶ 10.00
10.00 ◀ 05.00 • 04.50 ◀ 18.00
Vi rekommenderar våra resenärer att checka in senast 30 min. före avgång.
Bokning och information:
destinationåland
Elverksgatan 5 tfn 040 3008 000
info@destinationaland.com

Turlista t.o.m. 31.12.2006
OBS! Lokala tider

	Från Eckerö			Från Grisslehamn		
Mån	8.30	13.30	18.30	10.00	15.00	
Tis, ons		13.30	18.30	10.00	15.00	
Tor		13.30	18.30	10.00	15.00	20.00
Fre, lö, sö	8.30	13.30	18.30	10.00	15.00	20.00

Extra turer under självständighetshelgen: Från Grisslehamn 4–6.12 kl. 20.00. Från Eckerö 5–7.12 kl. 8.30.

Buss: Till Stockholm från alla båtankomster. 8.30-turen via Cityterminalen. Från Stockholm Ⓣ Tekniska högskolan 2 tim. före alla båtavgångar. Till Uppsala från 13.30- och 18.30-turen. Ank. Uppsala kl. 16.15 resp. 21.15 lokal tid. Från Uppsala **Hjalmar Brantingsgatan vid Willy's** kl. 8.00 och 13.00 till 10.00- resp. 15.00-turen. Från Mariehamn 1 tim. före båtavgång till alla turer. Till Mariehamn från alla båtankomster.

ECKERÖ LINJEN
Torggatan 2, 22100 Mariehamn.
Bokning tel. 28 300, växel 28 000,
Grisslehamn 0175-258 00.
Bokning även på www.eckerolinjen.ax

BIRKA PARADISE

	M:hamn		Sto
Alla dagar	10.30	⇒	16.00
	Sto		**M:hamn**
Månd-onsd	18.00	⇒	02.00
Torsd-sönd	18.00	⇒	03.30

BIRKA CRUISES
Ö ESPLANADG. 7. TEL: 27027
FAX: 15118 www.birkaline.com

Ring och
TIPSA!
23 444
DYGNET RUNT
25

RING SÅ KÖR VI!
DAGLIG LASTBILSTRAFIK
till och från Åland. Tel. 24 111
SAMTRANS

Tisdag 21 november 2006

Dagens ålänning:

”Jag var till svenska Utö”

Längst in i hörnet på Garaget sitter Dagens ålänning och äter lunch tillsammans med några vänner. **Johanna Ponthin**, 15 år, kommer från Kökar och praoar på klädaffären Magique den här veckan. Hon är nöjd med sin praoplats, och tycker att det är roligt att ordna med kläderna i butiken.

● Vad får du göra på Magique?
– Jag får plocka fram kläder och ordna dem på hängarna, flytta kläder som hänger på fel plats, och ordna så att alla kläder hänger likadant. Det är kul.

● Vad har du planerat att göra resten av dagen?
– Jag behöver tvätta lite kläder, och sedan tänkte jag umgås lite med mina kompisar som också praoar den här veckan.

● Vad gör du på fritiden annars?
– Jag spelar lite gitarr, sitter framför datorn, umgås med mina kompisar, gör läxor, läser en del, tittar på tv och leker med min hund, en tax som heter Rox.

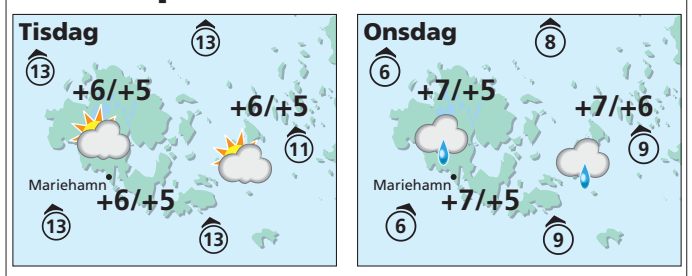
Klädintresserad. **Johanna Ponthin tycker det är roligt att ordna med kläderna på Magique under praon.**

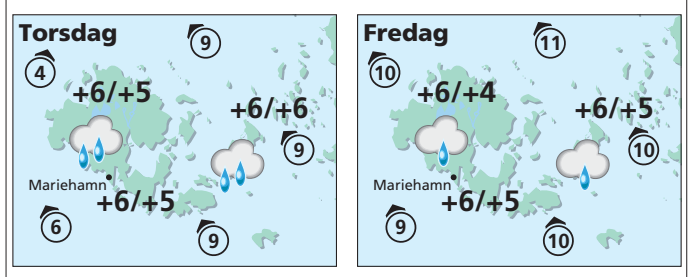
● Vad har du gjort i helgen då?
– Jag har varit till svenska Utö på läger, träffat ungdomar från den svenska skärgården och varit på disco. Det var jättekul. Vi var tre tjejer från Åland och vi kom hem med Ålandsfärjan sent i går kväll.

● Sist och slutligen, vem vill du hälsa till?
– Min mamma **Gunilla**, pappa **Bo** och min storebror **Oscar**. Och till resten av alla mina bra vänner.

TEXT OCH FOTO:
ELIN THOMASSON (PRAO)

Vädret på Åland

I går kl 14	temp.	moln.
Jomala	5	nm
Åbo	4	m
Helsingfors	5	nm
Stockholm	6	

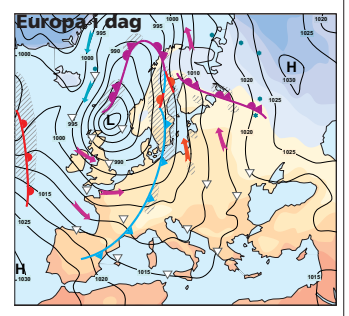
	temp.	vind	m/s
Nyhamn	5	OSO	4
Märket	5	S	4
Kumlinge	5	SO	3

Vattenståndet i går kl 14
Föglö +36 cm Åbo +33 cm

Solen i dag	Upp	Ner
Mariehamn	8:53	15:59
Helsingfors	8:34	15:38
Stockholm	7:56	15:12

Utomlands i går

Köpenhamn	7	Bryssel	8	Rom	19
Oslo	6	Paris	8	Aten	16
London	13	Madrid	16	Moskva	1

–20 –15 –10 –5 0 +5 +10 +15 +20 +25

Vädertjänsten Tel.0600 10600 3,95 /min +lsa
METEOROLOGISKA INSTITUTET

Dagens rätt

Vardagspasta

300 g spagetti
1 gul lök
2 vitlöksklyftor
1 msk olja
1 burk krossade tomater
0,5 dl chilisås
en aning tabasco
halv kruka hackad basilika
peppar
1 dl salta jordnötter
riven ost, sallad

Koka spagettin enligt förpackningens anvisning. Skala och hacka lök och vitlök och fräs i olja. Rör ner krossade tomater och chilisås. Koka ca 5 minuter. Smaka av med en aning tabasco, hackad basilika, peppar och grovt hackade jordnötter. Låt pastan rinna av. Rör ner såsen.

Servera med riven ost och sallad.

Möss, råttor, sork och andra skadedjur flyr fältet!
TOPO STOP
Manelius Agenturer
Fabriksgatan 7, tel 16 905
e-post: topostop@topostop.fi

Hjälp oss bekämpa **knarket!**
Polisens tipstelefon
• Dygnet runt
• Anonymt
• Gratis
Tfn 08009-15 444

Select
Öppet till 24 alla dagar!
JULGATAN ÖPPNAR
Vi har massor med spännande julklappar...
PEDOMETER 21,50
-Kaloriförbrukning
-Stegräknare
-Distans
-Stoppur
-Överfallslarm
INTELLIGENS M-Tic
96 delar magnetiska byggstavar.
19,50
Jackpot!
Spännande andelsbolag i helgen gjorda av travkuskar och spelexperter.
PS. STORT bolag!
47 MILJ. JACKPOT V75
Välkommen!
Shell Servicecenter
Ö. UTFARTEN, TEL. 12 360.
VARD 7–24, LÖRD 8–24, SÖND 9–24.

KUMHO
FÖRMÅNLIGA **VINTERDÄCK**
KUMHO DÄCK
155/80-13 60,-
185/65-15 85,-
NANKANG
185/65-15 79,-
EKO-Tyre
155/80-13 48,-
185/65-15 60,-
J-S DÄCK
Jomala, Torp
Tel 040 729 4200, 0400 804190

SKÖNHETSSALONG Påfågeln
fyller 1 år idag 21 november
Dagen till ära
-20% rabatt
på **ALLA** behandlingar, Solarium och Sothys produkter.
Erbjudandet gäller vecka 47 & 48
Öppet må – fre 11-18
eller enligt överenskommelse
Välkomna!
Ålandsv. 32, tel 040 565 7611
Cidesco & SKY-kosmetolog, Tarja Markkula

frakt ingår i priset
Anslagstavla
Info
fr. 28€
BALTIC PRODUKTER AB
Torggatan 13A (ovanpå Sittkoffs)
Tel. 16 929 - Fax 16 429

Försäkringar på hemmaplan
Öppnare än någonsin!
måndag–torsdag
8.30-17
ÅLANDIA BOLAGEN
Ålandsvägen 31, tel. 29 000
må–to 8.30–17, fr 8.30–16.30
alandiabolagen.com

DU VET VÄL ...
... att vi också servar din bil, även USA-bilar och att vi säljer reservdelar både till bilar och MC
Välutrustad verkstad – boka tid!
Valvoline
• Oljor
• Tectyl rostskydd
• Eagle One bilvårds-produkter
LJUNGDAHLS Motor Verkstad
TEL. +358 18 22591 MARIEHAMN ÅLAND
Godbyvägen 4. Månd-torsd 8.30-17.00, fred. 8.30-15.00